Tallinna Teataja

Toimetus ja talitus: Tallinn, Suurturg nr. 16.
Kirjade adress: „Tall. Teataja", Tallinn.
Kõnetraat: Toimetaja — 285. Toimetus ja talitus — 261.
Toimetaja kõnet.: k. 12—1. Kirjuki kõnet.: kella 8—1.

Tellimiste hinnad: Postiga: 1 kuu peale .. 75 marka; 2 „ „ .. 150 „; 3 „ „ .. 225 „. Ise talitusest ära wiies: 1 kuu peale .. 68 marka; 2 „ „ .. 136 „; 3 „ „ .. 204 „. Wäljamaale kuus 100 mrk. Adressi muutmine 10 mrk.

Kuulutuste hinnad: Kuulutuse kõrsel 3 mrk. m/m; Esimesel „ 5 „ „; Sisem. kõrgedel 6 „ „; Kohaotsim. kuulutused 75% odawamad.

Trükitõttu, mis alla ühe kirjutuspoogna ja tarwitamata jäänud, ajal ei hoita. Suuremat kirjatõõd saadetakse ainult siis tagasi, kui selleks mark kaasas. Kirjatõõdel peab saatja täielik nimi ja adress all olema.

Üksik nummer 3 marka.

Nr. 59. Teisipäewal, 14. märtsil 1922. aastal. Ilmub igal äripäewa õhtul. XIII aastakäik.

XX-nes Eesti näitus Tallinnas

kõigi jaoskondadega peetakse tänawu 2.—11. septembrini.

877

Tallinna Eesti Põllumeeste Selts.

Riigikogu koosolek on täna kell 5 p. l.

Suuropi ja Packerorti juures ootawad 14 laewa Tallinna sadamasse pääsemist.

Ühistegelised asutused on kõik wilja Wenemaale õigeks ajaks ära annud; ülejäänud wilja ostawad wenelased ära.

E. T. K. läbimüük weebruarikuus 80 milj. marka.

Eeltööd unte raudteede ehitamiseks.

Balti riikide konwerents algas Warssawis 13. märtsil.

Raudtee sõiduplaanide ühtlustamise konwerents algab homme Riias.

Genua konwerents algab 10. aprillil.

Weel üks eelkonwerents enne Genuasse minekut

Uute maksude eelnõu Saksamaal.

Austrias walitsuse-kriisi oodata.

Genua konwerents awatakse 10. aprillil.

Lõuna-Afrika rewolutsioon areneb.

Mäss Albaanias.

Tshitsherini märgukiri Poola walitsusele.

Ameerika Ühisriigid pakuwad 1500 laewa müüa.

Riigikogu.

Amnestia küsimus

oli arutusel eila Riigikogu amnestia komisjonis.

Iseseiswate sotsialistide poolt ettepandud amnestia seaduse-eelnõu liikati tagasi. Niisama liikati tagasi ka Rkl. A. Birki poolt ettepandud seaduse-eelnõu peale ühe punkti, milles kõneldakse armuandmisest waenlase sõjawäes teenimise eest (U. n. s. § 109 ja S. n. s. § 136). Wiimane punkt sai ühepalju hääli poolt ja wastu ja antakse sellepärast Riigikogusse arutusele.

—ooo—

Wiimased teated.

Tshitsherini märgukiri Poola walitsusele.

Moskwa, 13. märtsil. Tshitsherin saatis Poola walitsusele märgukirja, milles wiimase tähelpanu selle peale juhitakse, et Petljura, Balahowitsh ja Peremõkin Poola territooriumil uut kallaletungimist nõukogude Wenemaa wastu organiseeriwat. Nõukogude walitsus nõuab nende bandede likwideerimist, ähwardades uue kallaletungimise korral mõjuwamaid abinõusid oma piiri kaitseks tarwitusele wõtta. ETA.

Genua konwerentsi algus.

London, 14. märtsil kell 2 hom. (Trj.). Chamberlain ütles alamkojas, et liitriikide eitaw wastus Genua konwerentsi kindlaks määratud tähtaega 10. aprillil ei muuda. —k.

Weel üks eelkonwerents.

Pariis, 12. märtsil. Ajalehtede teatel tulewad liitriikide peaministrid weel kord enne Genua konwerentsi kokku.

Prantsuse ajakirjandus on praegu lõppenud rahaministrite konwerentsi otsustega rahul, kirjutab kahetseb Ühisriikide waheleseganist. ETA.

Saksa heakstegemisemaksude jagamine.

London, 13. märtsil. Briti, Prantsuse ja Belgia rahaministrid kirjutasid laupäewal alla kokkuleppele Saksa heakstegemise maksude jagamise kohta 1921. a. maist kuni 1922. aasta maini. Selle kokkuleppe järele saab esimesest 50 miljonist naelsterlingist Inglismaa 25 miljoni, Prantsusmaa 7 miljoni, Itaalia 1½ miljoni ja ülejäänud osa Belgia. Maksudest natururas, mis Saksamaa 1922. aastal peab maksma, saab Prantsusmaa 65%, ülejäänud osa jagatakse teiste liitlaste wahel. Mis puutub Ühisriikide nõudmisse, et kõige pealt Ameerika wäe okupatsiooni kulud tasutaks, siis registreerisid liitriikide rahaministrid selle nõudmise, lubades sellest oma walitsustele teatada. ETA.

Uued maksud Saksamaal.

Pariis, 12. märtsil. Berliinist teatatakse: Riigipäewa rahanduskommisjon wõttis wastu maksude eelnõu, milles 14 uut maksu ja sundlaen ette on nähtud. ETA.

Seisukord Jirimaal.

London, 12. märtsil. Eila jõuti kokkuleppele Jiri ajutise walitsuse sõjawäe ja Briti mässulise sõjawäe esitajate wahel. Mõlemad pooled kohustawad Limericki linna ewakueerima. Sellekohaselt hakkasidki mõlema poole sõjawäed Limerickist lahkuma. ETA.

Austrias walitsusekriisi oodata.

Wanen, 13. märtsil kell 9 õht. (Trj.). Wienist teatatakse, et seal lähemal ajal walitsusekriisi oodatakse. Arwatakse, et peaminister ametist lahkub. Tema asemele astub arwatawasti Dr. Hendel. Krii peapõhjuseks on Saksa natsionalistide opositsioon walitsuse wastu, mis Burgenlandi küsimuse uuesti päewakorrale tõusmise puhul terawaks on läinud. —r.

Greeka walitsuse kriis.

London, 13. märtsil. Reuter. Ateenast telegrafeeritakse: Gumaris keeldus oma kabinetti ümbermoodustamast. Sellepärast tehti Stratos'ile ülesandeks uut kabinetti kokku seada. Stratos wõttis ülesande wastu. ETA.

Mäss Albaanias.

Pariis, 12. märtsil. Roomast teatatakse: Albaania mässulised waldasid Tirana. Walitsus kalis Elbassani. Sõjariistus talupojad wõtsid Durazzo ära ETA.

1.500 laewa müüa.

London, 14. märtsil kell 4 hom. (Trj.). Ühisriikide laewastidu ennet pakkus esmaspäewal 1500 laewa müüa. —k.

„Maareformi isa".

(Töörakond armastab end nimetada „maareformi isaks".)

Vater werden ist nicht schwer, Vater sein dagegen sehr! (W. Busch.)

(Isaks saada pole raske, isa olla — wäga raske!)

Häwitatud Aserbeidshan.

Wiene enamlased on „Rulli" teatel wiljata Aserbeidshani lühikese aja jooksul kõrweks maruunud. Mitmes maakonnas walitseb nälg. Maad mööda liigutawad rööwlite salgad. Raudtee liinide ääres peawad walitsuse wäed alalist wõitlust enamlaste wastaste woabatahtliste salkadega, kes kuulipildujatega warustatud. mr.

Portugali mäss raugeb.

London, 11. märtsil. Lissabonist teatatakse: Seisukord on rahulikum. Tänawraudtee liikumine on sõjawäe ja politsei surwel osalt uuesti jalule seatud. ETA.

Poolamaa ehitab hiigla radiojaama.

Poola ajakirjanduse büroo teatab: Poola posti ja telegraafi ministeerium on lepingu teinud Ameerika äriga „Radio-Corporation of America" materjaali muretsemise asjus hiigla raadiojaama ehitamiseks, mis ühendaks Poolamaa Põhja-Ameerikaga. Osa ehitustööst wõtawad Poola ärid endi peale. Ehitamine algas juba jaanuaris. Aasta pärast saab Poola radiojaama, mis on Euroopa kõigesuuremate radiojaamade sarnane.

Enamlaste saadikuid Genua konwerentsil ähwardatakse ära tappa.

„Daily Herald" kuuleb Wiinist, et Itaalia fašistid olla otsustanud Wene enamlaste saadikuid Genua konwerentsil kinni wõtta ja ära tappa. ETA.

—ooo—

Nõudke kõrgewäärtuslikt

H. Puls'i

õlut

Rlaasingi tän. 11, tel. 651

428

Noorsoo teated.

Õpilaste „streik" Pärnu ühisreaalkoolis.

Nagu meile Pärnust teatatakse, algatud seal kohalikus ühisreaalgümnaasiumis reedel õpilaste streik, milleste umbes poolteist sada õpilast osa wõtawad.

Streigi põhjuseks oli ühe õpilase koolist wäljaheitmine, mille põhjused seni weel kindlasti teadmata. Peale streigi algust on weel kaks õpilast wälja heidetud.

Õpilaste meeleolu paistab kaunis kindel olewat, ning streigist on otsustatud mitte enne loobuda kui wäljaheidetud õpilased on kooli wastu wõetud. Koolijuhatuse poolt on ähwardatud ka tarbekorral kuni 30—40 õpilast wälja heita, kui õpilased mitte korralikku õpetööd lähematel päewadel ei alga.

Asja uurima on saadetud haridusministeeriumi poolt riigi koolinõunik Mikkelsaar.

—ooo—

Wähem närwilikkust!

Põnewamaks ja „suurimaks" päewaküsimuseks on mõnedel kujuputkade ja Peetri kuju koristamine. Nimelt neil, kel suurimaid küsimusi peas ei ole, kes kramplikult kinni haarawad mõnest asjakesest ja selle kitrest lahendamisest kas või rahwa saatuse ja heakäekäigu arwawad ära ripppuwat. Sarnastele isikutele on praegu Wene mälestusmärkide koristamise küsimus.

Meile on Wene ajast wäga palju mälestusmärke järele jäänud. Et see aeg meile kerge ei olnud, siis ei ole ka need mälestusmärgid meile armsad. Neid „wabast Eestist" ära „pühkida" oleks aga mõttetus.

Meie ei hakka ometi nende mälestusmärkide kallal mõnda wana arwet õiendama, või nende kallal oma närwilikkust rahustama. Lapsed kustutawad wiha asjade kallal, purustawad või pekſawad neid. Need mälestusmärgid ei ole jüüdi, waid nende püstitajad. Aga need ei ole meile kättesaadawad, need on ise ammu „pühit". Nende praegused pärijad ei tunne selleſt suurt meelehärma, kui mõne kujuputka ära määrime, Peetrile koti pähe paneme või tema upakile lükkame. Peterburis ega Moskwas ei saada sellepärast rahutuks.

Sellepärast wõiksime neist asjust üsna rahulikult rääkida.

Peetri kuju tuleb tema praeguselt kohalt kuhugi mujale asetada — koguni muuseumi wiia — selleſt on juba iseseiswuse alguseſt peale aegajalt kõneldud, seda on ajalehtis nõutud. See on nii iseeneseſt mõistetaw asi, et warem või hiljem Peetri platsi mõni meie oma mälestusmärk peab ehtima. Nii iseeneseſt mõistetaw, et selle pärast rahutuks ei maksa saadagi. Küsimus on nüüd selles, kas Peeter siis tuleb koristada, kui meil sinna midagi on asemele panna või weel waremini. Et meil weel sammuſid ega kawatſusi uue mälestusmärgi jaoks ei ole, siis wõib asi weel kaugemale wenida. Sellepärast tuleks Peeter ikkagi ennemini ära koristada.

Linnawalitsus või siseministeerium oleksid selle peale aegsamini mõelda wõinud. Aga neil on ka hädalisemat ja positiiwsemat tööd olnud. Siiski, mun; seas, wõiks nad selle mitteproduktiiwse töö ka ära teha.

Meil ollakse hüsteerilik, aga mitte temperamentlik. 24. weebruari paraadile oli ka Joh. Pitka ihukaardiwäele „noorseppade" nime all lubatud ilmuda. See on mingi skoutide sarnane organisatsioon.

Korraga „Estoonia" ees tuleb „noorseppade" juhtidel hüsteerika peale, ja nad teewad „stseeni": löõwad jalga wastu maad ja karjuwad: meie ei lähe aga häbisamba ette paraadile, meie aga ei lähe!

Keegi ei hakanud neid paluma ega manguma, ei toonud neile keegi rahustamiseks külma wette. Nad lasti rongist mälja — teine kord wõiks nende paraadile kutsumisega ettewaatlikum olla! — ja nad jooksnud üle pea kaela kõik, „häbisamba" poole — paraadile!

Hiljemini ilmus „noorseppade" juhtide poolt selles asjas hüsteerilik kiri, kus ikka weel „häbi!" karjuti.

Sarnased nähtused tekitawad arwamist, et meil liiga palju närwilikkust või koguni hüsteerikat on, aga wäga wähe temperamenti.

Oleks meil temperamenti küllalt olnud, siis oleksime esimesil wabaduse päiwil Peetri kuju ja putkad maa pealt ära pühkinud. Siis oleks üks neist herradest kes nüüd mälestusmärkide pärast rahu ei saa, rahwa hulga etteotsa astunud, tulise kõne pidanud, Peetri platsile tormanud ja kuju sealt ära „pühkinud". See oleks ilus liigutus olnud. See oleks jõuawaldus olnud. Sest temperament awaldab jõudu. Siis ei oleks keegi seda takistanud, ei linnawalt ega siseministeer.

Umbes nii koristasid paslakad põlatud Wene mälestusmärgid.

Meil aga puudub temperament, sellepärast hiilitakse öösel Peetri juure ja pannakse talle kott pähe või wõõbatakse Wene jumalaputkasid. Või kukutakse korraga närwilikhüsteerilikult „häbi!, häbi!" karjuma, kui juba mitu paraadi Peetri kuju ees ilusti ära peetud.

Et meie iseseiswa riigi sõjawägi ja skoudid Peetri samba ümber paraade peawad, see ei ole alandaw meile, waid wanale Wenele ja teda „esitawale" Peetrile. Kui see Peeter näeks ja mõistaks, mis tema ees sünnib, ta langeks maa alla!

Iseasi oleks, kui meie Wenemaast ära ripuksime ja siis oma rahwustundeid ühe Wene walitseja kuju ees awaldaksime. Siis oleks see alandaw. Selleſt ajast peale, kui meie aga wabad iseseiswad, rippumatud, saame Peetri peale rahuliku muigega waadata: Sic transit gloria! Nii kaob mõgewus, mis rajatud wägiwalla peale! Warsti lähed sa muuseumi; kuhugi kõrwalisse nurka. Sinu asemele aga püstitame kuju või samba, mis wabanemist wägewa ilmariigi ikke alt meele tuletab ja ühtlasi kõiki neid, kes meil wabaduse aitasid kätte wõita.

Peetri kuju koristamist nõutakse ja see wõiks lähematel aegadel sündida. Senikaua aga pidagem meeles, et igasugune närwilikkus ja hüsteerilikkus on selles asjas täiesti ülearune. Muidu teeme endid naeruwääriliseks.

Toompeal seisab Wene kirik, ka üks mälestusmärk Wene ajast ja wenestamise ajajärgust.

Selle kiriku kiilje all on riigiwanema maja. Oletame „noorseppadel" või ühel

Läti-Saksa kaubalep'ng.

Ast ei ehete.

Läbirääkimised Läti-Saksa kaubalepingu üle kestawad juba paar kuud ja teadmata on, millal selleſt asja saab. Wiimituse peapõhjuseks olla, nagu „Rullile" Riiast kirjutatakse, esiteks see, et tulewased lepinguosalised wastastikuse sõjakahjude tasumise asjus kokkuleppele ei jõua, teiseks aga see, et Läti delegatsioonil, mis Berliinis kaubalepingu üle läbirääkimisi peab, käed küllalt wabad ei ole, igas asjas pidada ta Riialt lähemaid juhtnööre küsima.

Läbirääkimised sõjakahjude tasumise üle algasid Riias juba 5. jaanuaril. Läti nõudis Saksamaalt sõjakahjude tasumiseks üht miljardi kuldmarka, Saksamaa Lätilt 700 miljoni kuldmarka Lätimaale jäetud sõjamaterjaalide, ehituste, silbade, raudtee waranduse jne. eest. Läti walitsus teatas, et kaubalepingu allakirjutamisest enne midagi ei saa, kui sõjakahjude komnissjon oma töö on lõpetanud. Kuid sõjakahjude kommissjonis tekkisid suured mõtete lahkuminekud. Kõige pealt seletasid Saksa esitajad, et nemad sellega sugugi nõus ei ole, kuidas lätlased „sõjakahjude" mõistet määrawad. Kuna ilmasõjaajal weel mingisugust Läti riiki olemas ei olnud, siis tuleks Saksamaal sõjakahjude üle wast ehk Wenemaaga kõneleda, kelle piiridesse Lätimaa tol ajal kuulus. Muidugi mõista ei wõinud lätlased niisuguse seisukohaga leppida. Saksa delegatsiooni esimehel Lindenbergil tuli mitu korda Berliini sõita juhtnööriſid saama. Wiimaks saadi waieldawast küsimusest üle, kuid ajutise lepingu § 6 põhjal, mis Saksa ja Läti wahel 28. juunil 1920. a. tehtud, ei loe Saksamaa ennast wastawaks Bermondti tegude eest Lätimaal, olles ainult walmis Lätimaale kaupade saamiseks krediitisid muretsema. Kõigest hoolimata olekſid läbirääkim. nüüd wõinud edasi nihkuda, kuid lätlased esitasid korraga nõudmise, et Saksamaa tulewast sõjakahjude summast neile awansina teatud summa kohe wälja maksaks. Jälle katkesid läbirääkimised ja Lindenberg sõitis uuesti Berliini juhtnööre, tooma. Kaks nädalat hiljem jatkati läbirääkimisi, kuid suurt edu ei ole seniajani märgata olnud. Lätlased on nimelt uue nõudmisega esinenud. Okupatsiooni ajal laenas Saksa-Ida pank Läti erabankadele 19 miljoni rubla, Riia linnale 5 milj. rubla ja Miitawi linnale 1 milj. rubla. Kui Ida pank hakkas wõlga kätte nõudma, seletas Läti walitsus, et Ida panga laenud mitte ei ole eralaadi kannud, mispärast Saksamaa peab Läti pankade wõlad oma peale wõtma ja Ida pangaga selle asja õiendama. See seletus sai mueks kimiks, mille otsa sõjakahjude kommisjonil tuli komistada.

Läti ajakirjandus on nüüd nõudma hakanud, et walitsus Saksamaa wastu, kui see järele anda ei taha, surweahinõud tarwitusele wõtaks. Nimelt tulla Saksa laewadele, mis Läti sadamatesse tulemad, kümnekordne erimaks peale panna, Saksa kaupade pealt kõrgemat tollimaksu wõtta jne.

———ooo———

Lenini kõne.

Wenemaa juhid tunnewad oma jõudu; enam ei soowi nad taganeda.

Ülewenemaalisel metallitööliste kongressil 6. märtsil on Lenin peale haigust esimest korda jälle awalikult esinenud. Kahaliku Wene saatkonna juures olewa ajakirjanduse büroo teatel rääkinud ta seal muu seas järgmist:

Kodanlistel maadel on Wenemaaga kaubelda tarwis; nad teawad, et ilma rahwuswahelise majanduslise läbikäimiseta nende wiletsus järjest saab suurenema ja et hoolimata nende suurepärasteſt wõitudeſt ja lõpmatuſt kiitlemiseſt lehtedes ning telegrammides, nende majandus ikkagi langeb. Kõige lihtsama ülesandega — endist seisukorda uuesti luua — ei ole nad neljaaasta jooksul hakkama saanud.

Samal ajal on meile kauplemine kapitalistliste riikidega tarwilik, seni kui need niisugustena olemas on. Läbirääkimistele nendega läheme nagu kauplejad; et me endi soowe wõime teostada, seda tõendab aina suurenew kaubalepingute arw kapitalistliste riikidega.

Loodan, et ma Genuas isiklikult saan Lloyd George'iga rääkima ja temale ütlema, et tühjade asjadega hirmutada meid ei maksa; sellega wähendawad endist lugupidamist ainult hirmutajad ise.

Arwan, et ma mõne nädala pärast Genuast oma töö juure tagasi wõin pöörata. Aga kas nemad mõne nädala jooksul kokkuleppida jõuawad asjade kohta, millede kohta nad, nagu nad ise kiitlewad, juba ongi kokkuleppinud, — selle juures ma kahtlen.

Igasugused katsed — meile nagu wõidetutele tingimisi ette kirjutada — on tühi waew, mille peale mitte ei maksa wastatagi. Meie astume teistega ühendusse nagu

Lutsifer.

15

Jean de la Hire'i romaan.

— Henri on päästetud! ütles Sainclair.

— Irene ka, ütles Lourmel.

— Kuid see pääsemine on ainult ajutine, lisas Sainclair tõsiselt juure. Neid tuleb lõpulikult päästa. Sõidame Pariisi tagasi. Autos wõtame einet. Peale söömist jutustate teie minule oma juhtumise, professor, ja mina jutustan siis teile oma juhtumise... Teie olete wõluja kindlaks teinud?

— Ei! Ja teie?

— Ka mitte! Minule sai see asi alles kolme tunni eest tuttawaks.

— Tohoo!

— Aga pagana pihta! ütles Sainclair õlgu kehitades, kui ta ainult meie waheleastumisest teada ei saa ja meid ei surma (muidugi kui ta seda wõib), enne kui tema jälgile saan... Kuid kas ta wõib seda teha?... Sõidame minema, siin wõidakse meid kuulda... Pilou, sõida Pariisi, koju... Kuid sõida enne Gambetta platsile restoraani ette. Peata seal wiis minutit. Sina, Corsat, pead selle peatuse ajal meile ostma kaks praetud kanapoega, kolm pudelit moetti, leiba ja puuwilja. Nahustuge, professor! minul on autos komplekt laudnõusid reisi jaoks. On mõnus ja puhas. Meie sõidame kahekskümmend kilomeetrit tunnis, pidage meeles!... Kuid mis selleſt, mul on autoprillid meie mõlema jaoks.

— — — — — — — — — —

Kui kolm tundi hiljem auto Nansouty tänawa herrasmaja hoowi sõitis, olid Jean de Sainclairil Irene de Ciserat'i kurwad juhtumised täielikult teada. Teiseſt küljeſt oli ka professor Onesime Lourmel piibendatud selleſse traagilisse kelmusse, mille ohwriks herra Alexandre Prillant oli.

Niipea kui pärale oli jõutud, jättis Sainclair oma külalise Corsati hoolde, kes teda ülesse küllaliste tuppa wiis, kus ta niikaua oma nägu wõis pesta, kuni tema riideid puhastati. Sainclair, selle asemel et toaletituppa minna, läks enne ateljeesse. Ta tõmbas taskust paberi, mis Irene temale weealusel paadil oli annud, ja luges ta läbi.

See oli „Lutsiferi" ultimaatum, kiri, mis Irenele mäletawasti Havre'is sel filmapilgul üle anti, kui ta oma onu autost atlandialuse seltsi majasse oli minemas.

Sainclair luges selle kirja weel kord läbi, pani ta oma taskunapi wahele ühes teise kirjaga, mis herra Prillant temale oli jätnud. Siis pani ta mapi lauale ühes teiste asjadega, mis ta oma taskudest oli wälja wõtnud, nimelt: kronomeetri, süütamisriista, wõtmekimbu, browningi. Seepeale läks ta oma toaletituppa, wõttis end riideſt lahti ja läks dushi alla. Siis õõrus ta end rätikuga, pani puhta pesu selga, wõttis flanellkuue ümber ja läks paljajalu toakingades, nägu wärske ja puhkanud, suitsetamistuppa alumisele korrale, kus teda professor Lourmel juba ootas.

Ateljeesse minnes wõttis ta oma mapi ja wiskas laua peale.

Siis läks ta otsekohe wäikese laua juure, mis suitsetamistoa nurgas asus. Laual oli telefoni aparaat, bloknoobid ja mitmesuguseд äriraamatud.

Ühelt blokilt leidis ta teada, mis oli kirjutatud majahoidja Choiffouri käega, kes oma peremehe ja Corsat'i äraolekul iga telefonikutse peale wastas. Teade käis nimelt järgmiselt:

„Herra Mathias Narbonne palub endale olen Sainclair... Täiesti õige. Ainke mul-

nende juhtideſt, ... on tarwis riigiwanema juure minna. Korraga tuleb talle kiriku lähedal patriotismi paroxism peale, ta jääb seisma, karjub „häbi, häbi!" ega lähe riigiwanema juure.

See wõiks küll huwitaw „stseen" olla tänawail liikuwaile poisikestele, aga täiesealistes kaaskodanikkudes ei leiaks see wähematki lugupidamist. Sellepärast: wähem närwilikkust! Aga Peeter ja jumalakujud tulewad siiski ära koristada. — n.

———ooo———

teatada, niipea kui herra de Sainclair tagasi on jõudnud. Temal on äärmiselt tõsise ja rutulise asja üle kõnelda."

Õõnägija oli kuulsat filantroopi Mathias Narbonne'i Ameerikas tundma õppinud. Nüüd seda sedelit lugedes, tekkis temal kohe miskisugune eeltundmus, mida ta kõwa häälega wäljendas:

— Oo! oo! Kas ei ole siin jälle selle saladusliku Lutsiferiga tegemist?...

Lourmeli poole pöördes, ütles ta:

— Meie tahtsime kahekeſt sõjandu pidada. Mina arwan, et meid saab neli, waheſt rohkemgi... Minu eelaimdused petawad mind harwa. Herra Mathias, keda ka teie tunnete, tahab minuga kõnelda äärmiselt tõsise ja rutulise asja pärast. Waheſt on tema ka?...

— Minu sõna! ütles professor imestamata, meie filantroop on täiesti kohane selleks, et teda mõni Lutsiferi taoline kurjategija wihkaks...

— Meie saame kohe kuulda, milles asi seisab.

Wõttes telefoni toru, palus Sainclair end herra Mathias Narbonne'iga ühendada, mis ka kohe sündis.

— Halloo! herra Mathias?... Ah! see olete teie, d'Arvol. Muidugi... Mis on uudiſt?... Oo! oo!... See juhtumine ei ole ainuke... Na! herra Mathias?... Tere... Jah... Teie ei ole ainuke!... Ei, mitte telefoni kaudu... Jumal hoidku!... Nii siis jääb! Meie ootame teid... Kes, meie? Teie saate näha... Nii siis on otsustatud.

Ta pani toru tagasi, waikis filmapilgu liigutamata, kuna professor Lourmel uudishimulikult ootas. Siis wõttis ta uuesti toru:

— Halloo! halloo! preili... Jah, mina le ministrite nõukogu esimehe kantselei Beauvau platsil, jah... Tänan.

Uus waikus, kuid wäga lühike. Sainclair hoiab ikka kuulamistoru kõrwa juures. Siis hüüdis ta:

— Halloo! Olete teie, kallis Dinan?... Jah... Konwerents on lõppenud?... Igataches wäga ruttu... Olgu peale, seda parem... Wana ise on oma kabinetis?... Palun ühendage mind temaga — on wäga tõsine ja rutuline asi... Tänan.

Weel filmapilk waikust.

Siis hüüdis ta:

— Hallo! kas sina oled, Aleks?... Muidugi mina, Jean... Kõik on wäga hästi. Laps on kaitstud. Jutustan sulle pärast, kus ja kuidas... Kui sinul kohe praegu kaks tundi aega oleks... On? Tubli. Siis tule!... Sina leiad siit kaks tähtsat meest... Eks?... Professor Lourmel... jah!... ja herra Mathias... Wäga hea... Rutta ainult!... On otsustatud!...

Sainclair pani nüüd toru lõpulikult käest ära

Siis, professori poole pöördes, ütles ta mitte ilma teatawa pidulikkuseta:

— Kallis professor, olen rõõmus, et wõin teile järgmist teatada: Herra Prillanti juhatusel on peremeeste, mäetööliste ja üleüldise tööliste liidu esitajate konwerents kokkuleppele jõudnud, mis Prantsusmaale wähemalt kümneks aastaks sotsiaalse rahu kindlustab, kui mitte mõni ettenägemata katastroof ei juhtu... Teatan weel, et herra Prillant ise 20 minuti pärast siia jõuab. Samuti on kohe oodata herra Mathiast...

(Järgneb.)

———ooo———

kaupmehed ja teame, mis teised meile wõlgnewad ning meie teistele. Niisama selgesti tunneme seisukorda oma kodus ja wõime kindlasti ütelda, et taganemist, mis me oleme alganud, wõime seisma panna ja paneme seisma. Me oleme ära kaalunud endi jõud ja kapitalistide jõud ja rohkem tagasimeeilähe. Me ei warja endi eest, missuguseid raskusi meid ootawad; me teame wäga hästi, mis tähendab nälg põlluharijate maal nagu Wenemaa — kuid meid ei kohuta see sugugi. Oleme oma jõud ära lugenud — ja kui meid sõdima sunnitakse, siis saame sõdida oskama. mr.

Uus kodanline õigus Wenemaal.

Nagu „Neuw. Patile" Moskwast teatatakse, töötada kohtukommissariaat uue materjaalse tsiwiilõiguse kallal. Selles olla aluseks wõetud Lääne-Euroopas makswad põhimõtted lepingute, kohustuste, nende täitmise ja kohtuliku lõpetamise kohta. Wekslidõigus, mis juba maksma pandud, mastawat otsustele, mis Haagi konwerentsil 1912. a. wastu wõeti. Samuti olla kaubandus- ja aktsiaseltside tegewusele kindlad seaduslikud piirjooned tõmmatud, kuna kaubandusõigus osalt weel teoksil olla.

Prokuratuuri ja adwokatuuri institutsioonid seatawat jälle jalule, muu seas ka kriminaal asjus. Isiklik kodanikuõigus laieneb selles mõttes, et naturaal- ja isiklised kohustused ära kaotatakse ja kutse- ning asumiswabadus jälle jalule seatakse. Ainult töö- ja sõjakommissaridel jääb erakorralistel juhtumistel wõõrandamise õigus, kuid nad peawad wõõrandatawate waranduste eest turuhindade järele tasu maksma.

Wäljamaa alamate eradõigused seisawad 23. nowembri 1920. a. antud dekreedi kaitse all, mille järele wäljamaalaste warandus wõõrandamise ja arresti alla paneku alla ei käi. Pärandusasjus, kui asi puutub wäljamaalase liikuwasse warandusse, on wastawal wäljamaa konsulaaresitusel õigus **oma riigi seaduste põhjal** selle alama huwide kaitseks wälja astuda.

Peale selle olla nõukogude wõimuga walitsus huwitatud riikidega läbirääkimistesse astuma wäljamaa alamate isiku- ja omandusõiguste kaitsemise asjus, sellekohaseid kokkuleppeid aluseks wõttes nende riikidega tehtawatele lepingutele.

Kawatsused Wenemaa ülesehitamiseks.

Nagu „Berl. Tagebl." kuuleb, olla Wenemaa ülesehitamise kawatsus suure rahwuswahelise töösturiteliidu abil Saksa üleüldise elektri-seltsi juhataja Deutschi poolt kõige pealt üles wõetud. Hiljuti on selle liidu asutamise asjas Londonis nõupidamine olnud. Konsortsiumi asutamise poolt olla ka Prantsusmaa ja Tšeho-Slowakkia, samuti teised wäiksemad Kesk-Euroopa riigid. Inglismaal wõidelda iseäranis Lloyd George konsortsiumi mõtte eest, kuna tööstirid seal weel kahtlewal seisukohal asuda. Saksamaal olla ühise ülesehitamise kawatsuse wastu esimesel joonel need tööstuse ringkonnad, kes Wenemaal juba on tegelikult tööle asunud. Kontsessiooni mõtte wastu seiswat ka wenelased ise, niihästi kodanlased kui bolshewikud, kes ei soowiwat, et Wenemaad kui „asumaad" käsitatakse.

Samal ajal, kui teoreetilised arutused rahwuswahelise konsortsiumi loomise üle edasi kestawad, olla Saksa eraalgatus Wenemaal juba õige suurel ulatusel tööle asunud. Muu seas on üks wedurite sündikaat asutatud. Kruppi firmal olla nõu, eriti Moskwa ja Peterburi tööstust jälle ülesehitada. Stinnes hoidwat oma plaanid weel salajas. Olla aga siiski kuulda, et tal mõte olla Wenemaal hotelliside hakata ehitama. Hamburg-Ameerika laewasõidu selts kawatseda iseäralist tähelepanu pöörda weoasjanduse jaluleseadmise peale. Üleüldine elektri selts tahtwat elektriettewõtteid asutada. Rühm Saksa tööstirid, kelle eesotsas endine riigisekretäär August Müller, kawatseda Wenemaal pikemat ringreisu ette wõtta.

Wahetusproduktidena olla Wenemaalt loota esialgul ainult nahku, lina, seaharjaseid, soolikaid ja metsloomade nahku. Olla ka lootus Turkestaanist puuwilla saama hakata, kui ühendus selle maaga jalule saab.

ooo

Jaapanlased Siberis.

Washingtoni konwerents tegi nüüd seal ka otsuse, mis Siberi territooriumi puutumatuks tunnistab. Selle otsuse põhjuseks oli rahutus, mida walmistas Ameerika Ühisriikidele Jaapani okkupatsioon Siberis.

See rahutus kaswas seda suuremaks, mida intensiiwsemalt näis kõwenewat Jaapani seisukoht Ida-Siberis. Selle rahutuse mõju all olid ameeriklased ammu unustanud, et just Ameerika Ühisriikide walitsus omal ajal see oligi, kes jaapanlased Siberisse kutsus, neid 1918. a. augustikuus appi kutsudes Siberi enamlaste wastu wõitlewatele Tšeho-Slowakkia legionääridele.

Ameerika Ühisriikide kutsel ilmusid Wladiwostokki kolm diwisjoni Jaapani wägesid ning panid alguse Jaapani okkupatsioonile Siberis, mis suurema tähtsuse omandas alles peale Koltshaki walitsuse kokkulangemist. 1920. a. sügisel tekkis Koltshaki riigi waremetele enamlaste-sõbralik Kauge-Ida föderatiiwne wabariik. See „wabariik" keeldus puht-enamline olemast peaasjalikult sellepärast, et ta Jaapani kartis: enamlise naabri suhtes oleks Jaapani okkupatsiooni-wõimud kahtlemata peaaegu leletungiwa seisukoha wõtnud, kuna nad „erapooletu" Kauge-Ida wabariigi wastu erapooletuks jäid.

See erapooletus ei takistanud jaapanlasi toetamast Kauge-Ida wabariigi wastu juhitud „walget" liikumist, mille algatajateks olid wennad Merkulowid, kellede eesmärgiks oli sotsialistlise Kauge-Ida wabariigi kukutamine ja „walge" rannaäärse piirkonna moodustamine.

Wõitlused Kauge-Ida wabariigi ja Merkulowi wäe wahel kestawad waheldawa õnnega juba pikemat aega. Jaapanlased aga kasutawad seda wõitlust oma moodi, tõendades et praegune segane olukord ei lubawat Jaapani okkupatsiooni-wägesid Siberist ära wiia.

Iseäranis Sahalini saare põhjapoolses osas on jaapanlased endid koduselt sisse seadinud ja kasutawad sealseid rikkalikke kiwiõlealasid ning naftaallikaid. Ka Nikolajewskis, Amuri ääres püsiwad jaapanlased kindlasti pärgal, ostes kulda ümberkaudsete kullakaewanduste töölistelt. Kamtshatka poolsaarel ja Ohoti mere rannal on nad kalapüüki kasutama hakanud, wälja tõrjudes Wene ettewõtjaid — ja olles wõistlejateks ameeriklastele.

See ongi põhjuseks, miks ameeriklased „Siberi territooriumi puutumatust" soowiwad — nagu Siberi looduserikkused ka põhjuseks on, et jaapanlased sealt kuidagi kahtluda ei taha, ametlikult oma olemasolu seal põhjendades poliitilise olukorra ebamäärasusega.

Mis puutub sellesse olukorrasse, siis on wiimaste teadete järele Merkulowi wäed Imani juure koondatud, kus elaw wõitlus käimas on. Hiina walitsus on Merkulowi walitsusele protesti saatnud uute wäeosade moodustamise wastu Mandshuurias.

Moskwast tulnud sõnumite järele on Merkulow omalt kohalt lahkunud ja Wladiwostoki Jaapani saatkonnas kaitset otsinud. Merkulowi wäe staab siiüdistawat Merkulowi selles, et ta oma wenna nimele Tokiosse 160.000 kuldrubla on saatnud, kawatsedes ka ise sinna põgeneda. Merkulowi asemele on määratud keegi Jeremejew. mr.

ooo

Uus koalitsioon Saksamaal.

Uus walitsuse-kriis, mis Saksamaad ähwardas, jääb tulemata. Riigipäewa rühmadewahelisel koosolekul 9. märtsil on Saksa rahwaerakonna, tsentrumi, Baieri rahwaerakonna, demokraatide ja enamus-sotsialistide wahel maksude-küsimuses kokkuleppele jõutud. Riigikantsler Wirth on seletanud, et temale seega wõimalus awaneb, walitsuse majandus-poliitikat rühmade soowidega kokkukõlla wiia.

Tähtis on siin nimelt, et ka Saksa rahwaerakond walitsuse maksude-poliitikaga on otsustanud päri olla. Just selle erakonna wastuseismise tõttu pidi uute maksude loomise kawa purunema ja selle tõttu ka walitsus ehk wähemalt üks osa walitsusest lahkuma. Rahwaerakonna meelemuutus annab Saksa lehtedele põhjust lootuseks, et nüüd lalaldane koalitsioon wõimalik on.

Saksa rahwaerakonna nõudel ei saa uutest maksudest tulnud sissetulekuid mitte tarwitatama raudteede ja postiwalitsuse puudujäägi katmiseks, waid need kasutatakse ainult Versailles' rahulepingust olenewate kulude katmiseks. mr.

ooo

Poola uus walitsus.

Warssawis, 11. märtsil. Ponikowski uues kabinetis on suurem osa ministrid endised. Siseministriks saab Downarowiczi asemele Kamenski, senine Lodzi wojewood, kaubandusministriks inseneer Osiowski, raudteede ministriks inseneer Marynowski. ETA.

ooo

Üleriikline riigirentnikkude ja asunikkude kongress.

Asunikkudele ja riigirentnikkudele.

Wiimased aastad on maa annud nende kätte, kes teda hariwad, kuid esile on tulnud palju nähtusi ja puudusi, mis asunikkude ja riigirentnikkude majanduslist edenemist raskendawad.

Et tuua paranduse sellesse olukorda, ühtlustada seniseid otsuseid ja mõjuwalt esitada walitsusele, on wäga tarwiline kokku kutsuda üleriikline asunikkude ja riigrentnikkude kongress. Üleriikline kongress on otsustatud ära pidada Tallinnas, 8., 9. ja 10. aprillil s. a. järgmise päewakorra järele: 1) Kongressi awamine. 2) Kongressi juhatuse walimine. 3) Aruanded kohtadelt. 4) Asunikkude liidu loomine. 5) Olewate hoonete tarwitamine. 6) Ehitusküsimus. 7) Rendimaa peal olewa metsa kasutamine. 8) Maa tarwitamisõigus. 9) Maa rent. 10) Laenud. 11) Ühistegewus. 12) Asunikkude liidu põhikirja kinnitamine. 13) Ajutise üleriiklise asunikkude ja riigirentnikkude esituse walimine. 14) Kongressil ülestõstetud küsimused.

Saadikute walimine on soowitaw ära pidada üle riigi igas wallamajas 2. aprillil s. a. kell 12 päewal, kuhu kutsume teid, kõik asunikud ja riigirentnikud ilmuma, et üleriiklisele kongressile igast wallast kahte saadikut ära walida ja üleriikliste kongressi päewakorda läbiarutada. Palutakse maakondade esitusi ja wallawalitsusi oma kaasabiga lahkelt toetada. Soowitaw on, et saadikud nii ära sõidaks, et juba 8. aprillil s. a. kell 10 hom. kõik kohal oleksid. Saadikute korterite eest on muretsetud.

Harjumaa asunikkude ajutise esituse esimehe aadress on: Üle Tallinna, Harku wald — B. Oja. Telefon Tallinn—Nõmme, nr. 6.

Harjumaa asunikkude ja riigirentnikkude ajutine esitus: B. Oja, Joh. Depmann, J. Reinholm, A. Kahlberg, R. Kuris, J. Koow, A. Abram, J. Reinhardt, G. Põhiakas, O. Tomson, Pertmann.

Tallinnas, 10. märtsil 1922.

* * *

Toimetuse poolt.

Käesolewale üleskutsele ruumi andes ei saa meie tähendamata jätta asjaolu peale, et Harjumaakonna asunikkude esitus enesele mõnes asjas wolitusi on wõtnud, mida tal mitte ei ole. Näituseks pannakse ette igast wallast 2 saadikut walida. Seda aga ei ole maakondade esitused omas rõhuwas enamuses mitte palunud, waid just wastupidi — maakondade kongressidel on otsustatud saadikuid saata üleriiklisele kongressile ringkondade kaupa, mis palju wäiksema arwu wälja teeb. Ainuke erand on Wirumaakond. Lääne- ja Pärnumaakonnad ei ole ses küsimuses üldse mingit otsust teinud. Mispärast tahetakse siis nüüd järsku kahe (Wiru ja Harju) maakonna otsuseid saadikute arwu kohta üldisteks teha? Põhjusi tuleb otsida nähtawasti erakondlistest allikatest. Tööerakond, kes esialgu (Lääne- ja Pärnumaal) saadikud üleriiklisele kongressile üsna walimata laskis jätta, on asunikkude enamuse kindlat soowi kuulda saades, otse wastupidise manööwriga wälja tulnud: üleriikline kongress tuleb surnuks teha saadikute rohkuse läbi! Sest kujutage enesele ette, et kui iga wald tõesti 2 saadikut wälja saadab, siis kongress umbes 700 liikmeline saab. Tööerakond nähtawasti loodab, et kaugemate maakondade wallad siiski kõiki oma saadikuid saata ei saa, järjelikult on Harju- ja Wirumaa meestel hõlbus tooniandwat osa oma kätte saada.

Peale selle on nähtawasti ka sellega rehkendatud, et waldade saadikute walimisel erakondlist mõju saab awaldada. Nõnda on siis kõik abinõud tarwitusele wõetud, et asuniku õiget häält lämmatada. Tuleb aga tõesti 700-liikmeline kongress kokku, siis on see nõnda suur kogu, et ta midagi ei suuda 3 päewaga ära teha, pealegi kui päewakorda ka aruanded kohtadelt üles on wõetud.

Asunikkudel tuleb niüd walida, kas Harjumaakonna esituse omawahelist otsust nii suurearwulise kongressi kokkukutsumise asjus üldse maksmaks tunnistada, või aga kõik selleks teha, et iga wald üle riigi tingimata oma esitajaid täielarwul wälja saadaks. Siis oleks sellega erakonnameestelt wõimalus wõetud asunikkude häbade üle oma seisukohalt otsustada.

Selle küsimuse juure tuleme lähemal ajal tagasi.

ooo

Lõuna-Aafrika rewolutsioon.

Lahing streikijate ja politseinikkude wahel.

London, 11. märtsil. Reuter. Johannesburgist telegrafeeritakse 10. märtsil: Wõitlus streikijate ja politseinikkude wahel kestis terwe päewa. Johannesburgist sai politseinikkudest surma 19, haawata 18; eraisikutest sai surma 13 ja haawata 39. Wiimaste teadete järele on eila õhtu Johannesburgi haigemajasse 76 haawatut toodud. ETA.

London, 11. märtsil. Reuter. Johannesburgist telegrafeeritakse täna: Eilased kaotused arwatakse 600 inimese peale, nende hulgas 80 tapetut. Laskmine kestab edasi linna kõrwalistemates osades. Politsei seisukord olla natuke paranenud. ETA.

500 rewolutsionääri kinni wõetud.

London, 12. märtsil. Reuter. Johannesburist telegrafeeritakse täna: Wiissada rewolutsionääri wõeti Brixtoni piirkonnas kinni. ETA.

Rewolutsionäärid piirawad Johannesburki.

Pariis, 12. märtsil. Johannesburist teatatakse: Rewolutsionäärid jatkawad linna piiramist. 11. märtsi wõitluses sai üle 100 inimese surma. Walitsuse wäed okkupeeri sid Brakpani. ETA.

Aeroplaanid pillawad pomme streikijate peale. Streikijad põletawad majasid.

London, 12. märtsil. Reuter. Johannesburist telegrafeeritakse täna: Ametliku teadaande järele kestis 11. märtsil suurem osa päewa äge wõitlus Aeruplaanid pildusid kaks korda edukalt pomme streikijate wõitlusjalkade peale. Oli otsekohaseid tabamisi. Rewolutsionäärid said rasket kahju. Et kätte maksta pommitamise eest, hakkasid rewolutsionäärid Benonis ja Boksburgis majasid põletama. ETA.

Lõuna-Aafrika peaminister Johannesburki jõudnud.

London, 13. märtsil. Reuter. Johannesburist telegrafeeritakse 12. märtsil: Päwast ekutawat reisi jõudis peaminister Smuts Johannesburki. Peaministri juuresolek on tähtsalt aidanud kõrwaldada ja koondada jõudusid punase rewolutsiooni hädaohu wastu. ETA.

Palwe linnusõpradele.

Warsti on aeg käes, kus jõuawad tagasi meie armsad rändawad laululinnud — kuldnokad, (räästad) ja teised.

Nende kui putukate häwitajate tähtsus on küll kõigile teada.

On ka teada, et neil loomulikud pesitamise wõimalused õõnsates puudes puuduwad.

Seda puudust on kerge kõrwaldada kunstlikkude pesade walmistamisega, mida seni ka tehtud, kuid hoopis wäiksel mõõdul. Et asja õigele alusele rajada, oleks tarwis kiiresti suurem kogu räästapesi walmistada. Pesade walmistamist wõiksid hästi ja ruttu meie õpilased teostada, sest töökoda ja tarwilised tööriistad on olemas, kuid puuduwad ainult lauad ja naelad.

Sarnaseid laudu ja naelu wedeleb küllalt äride ja kontoriladu ruumides kasuta.

Pööran awaliku palwega kõigi lirmusõprade poole, kellel wõimalik oleks kas laudu, pakkaste ja naelu annetada, et siis „kiires" korras meie kooli noorsoo wirkadel kätel laululindude elutuumide küsimust lahendada.

1. aprillil wõiks wäga hästi kooli-noorsoo ja skoutide abil seda armast tööd pesade ülesseadmises Kadriorus, linna puiesteel ja mujal korraldada. Selleks on meie skoudid igapidi walmis. On ju nende hüüdsõna: „Ole walmis!" praegusel juhtumisel enam kui kohal.

Awaldan nõusolekut oma jõudu ja piiratud aega selleks andma, et ühisel jõul 1. aprilliks wõimalikult palju kuldnokkade pesi walmistada.

Teadaandmised laudade ja naelte annetamises palun lahkelt saata järgmise adressi all: Th. Usjisoo, Linna tütarlaste kommertskool, telefon 197, Õpetajate seminar — tel. 1134, ja Tehnikum tel. 966.

Lahke kaasabi peale lootes aupaklikult

P. S. Ühes sellega wõin tänulikult teadustada, et N./ü. „Rahwaülikool", ajakiri „Kodu" ja gr./ü. „Kiri" laudade ja naelte annetustega juba algust on teinud.

Th. Usjisoo.

Rahwamajandus.

Petroleumi puuduse puhul.

Räägitakse, et petroleumi laewad tulewat. Ka Wenemaalt oodatakse petroleumi raudtee kaudu.

See on kõik wäga hea troost, aga halb on see, et petroleum ülepüldse otsa lõppes ja otsa lõppeba wõis, nii et inimesed jälle nagu sõja ajal endid warustama ruttasid ja kohati palju kallimat hinda maksid kui petroleum muidu maksis.

Oleks meil kaubandus kõikipidi korras, siis ei oleks nüüd niisugust asja juhtuda wõinud, et üks hädapärast tarwilik aine müügilt kaob.

Mõni aeg ilma petroleumita olla, seda praegu wõib, kus muid walgustusainеid saada on, aga see teadmine, et hädapärast tarwilik aine korraga müügilt wõib kaduda, see on, mis halb on. Sest see teadmine paneb wõimalikuks pidama, et nüüd kadus petroleum, homme, ülehomme wõib mõni muu aine kaduda ja hinnad tõusewad. Mitte sellepärast ei tõuse, et aine kallimaks oleks läinud wõi et rahakurs oleks langenud, waid ainult sellepärast, et ainet ei ole kohale toodud ja ta wiimaseid tagawarasid siis ikka hakatakse kallilt müüma.

Meil on terwe rida kaupasid, mida wäljast peame tooma. Tarwitaja ükskülk (ja ka mitmekesi) ei lähe neid tooma, waid ootab, et kaupmehed ja tarwitajatelühisused ühes nende liiduga muretsekšid — oma ja tarwitajate huwides. Ei täideta ootust, olgu missugustel tahes põhjustel, siis on kaubitsemises suur ja kardetaw wiga sees ja kõige pealt ei wõiks walitsus ükskõikselt niisuguse seisukorra peale waadata. Peab otsima wea üles, et teda kõrwaldada.

Meie, harilikud kodanikud, oleme selle nähtuse ees wõimetud. Meie kardame aga, et meie huwid wäga raskesti kannatawad, kui täna kaob petroleum, homme mõni teine aine. Närwilikud oleme selles asjas sõjaajast saadik muidugi. Usume iga tühjagi juttu, et see wõi teine aine kadumas, ja jooksеme tagawara muretsema, iga hinda makstes, mis aga nõutakse. Niüd teeb meid petroleumi lugu weel närwilisemaks. Ega see riiklistes huwides soowitaw ei ole.

Meie, tarwitajate, arwamise järele, wõib neid põhjuseid teada saada, kuidas niisugune nähtus tuleb, et üks iseäranis tarwilik aine nüüd otsa lõpeb.

Kõrge headusega paberossid
„Eesti“
25 tk. puulastu karbis 50 mk.
O/Ü „Tubak.“

„Rahwaste messe“ Pariisis.

„Prantsuse sõprade“ ühisus Les Amis de la France), kelle auesimeesteks wabariigi president ja kõrgemad aukandjad, kawatseb 12. juunil Pariisi Trocadéro palees toime panna rahwuswahelist messet, milleст osa wõtma kutsutakse kõiki Prantsusmaale sõbralikka riikisid. Esimene organiseerimise koosolek peeti 4. märtsil marquise de Pomereu majas ühisuse esimehe Henry Soulié ja senator Noulensi juhatusel. Koosolekust wõtsid osa ka Eesti, Soome ja Läti saadikud. Messe otstarbe on Pariisi ärililma suwe hooajal, mil ka suur „Pariisi laat“ ära peetakse, tutwustada teiste sõbralikkude riikide kaubanduse ja tööstuse saadustega. Trocadéro palee, mis kõige awaram Pariisis, pakub selleks kõiki wõimalusi. On kawatsetud, et iga äri oma artiklitest ainult tähtsamad ja wäiksel arwul saadaks. Äri nimi pannakse ühes tema wäljapanekutega silmapaistwalt üles. Wäljapanekud müüakse pärast näitust ühisuse juwekolonitide ja wigastatud sõdurite perekondade heaks ära. Iga riigi osakonda esitab ja juhatab üks selle riigi Pariisi saatkonna liige ühes selle maa kaubanduskoja esitajaga. Iga osakonda juhtitakse kõik tellimised, mis wäljapanija äri nimele näituse puhul tulewad.

Eesti kaubad tuleksid saata järgmise aadressi all franko Pariis „Amis de la France“; Comptoir de l'Esthonie. Ministere des affaires Etrangères, Cité des Oeuvres. Entrepôt de Ptris, 55, Porte Dauphine, Paris (16).

Kuigi näituse hoone awar (tema ümarik gallerii üksi on 210 meetrit pikk) ja ruumi puudust karta ei tule, ei saaks siiski näitusele, mis üldist ja kergelt tabatawat pilti iga maa tööstusest peab andma, mitte liiga raskeid ja suuri asju saata. Täiendawaid teateid ja selletusi annab Pariisi Eesti saatkond (7, rue de l'Alboni, Paris), telegrammi aadress: Saatkond-Paris. Sinna peakšid ka kõik meie kaubanduse ja tööstuse ärid teatama, mis nemad wälja panna soowiwad, et saatkond teaks Eesti osakonnale tarwilikku ruumi nõutada.

Läti sissewedu Eestist.

Läti sissewoos jaan. — juunini 1921. a. seisab Eesti kaupade hulk 8. kohal ja oli 40 miljoni Läti rubla suur. Sissewеetud on Eestist Lätisse kõige rohkem kangakaupa ja toidumaineid. Saksamaalt on Lätisse selle aja jooksul kõige rohkem kaupasid sisse weetud.

Laewaehitus Soomes ja Lätis 1921. a.

„Osteurop. Wirtsch. Ztg.“ teatel oli 1921. a. Soomes ülepüldse 289 aurikut, mootorpaati ja purjekat ehitusel, 25.199 registertonni mahutusega. Neist tehti 285 sõidurilista 23.159 reg.-tonni mahutuses walmis. Uusi ehitusi ei alustatud. Kardeti prahituru seisukorda. Laewa ehitus oli 1921. a. märksa wähem kui 1920. a.

Lätis ehitati 1921. a. ainult 12 wäiksest purjekat 658 netto reg.-tonni mahutuses. Läti laewastik kaswas sel aastal 25 laewa wõrra suuremaks, sest peale uute laewade osteti üks purjek wäljamaalt ja saadi Wenemaalt 7 aurikut ja 5 purjekut tagasi.

Eestis oli 1920. a. lõpul ülepüldse 20 merelaewa 6531 brutto tonni mahutuses ehitusel.

Meetrimõõdud Leedus.

Leedus wõetakse meetrimõõdud ja kilogrammid tarwitusele.

Suhkru wäljawedu Poolast.

Poola walitsus on luba annud weel tänawuseст suhkrusaagist 2000 wagunit suhkrut wälismaale saata. Sisemaa tarwiduste katmiseks jääb 9000 wagunit ja tagawaraks walitsuse määrata 1800 wagunit.

Paberiraha wäljaandmine nõuk. Wenes.

1921. a. jooksul on nõuk. Wenes 16.875.000.000.000 rubla käima pandud, teatawad wälismaa lehed.

Alkoholiliste jookide müük Wenes.

Nõukogude walitsuse lubal wõib müüd Wenemaal niisuguseid alkoholilisi jooke, milles kuni 20% piiritust on, müüa.

Otsekohesed ja kaudsed maksud nõuk. Wenes.

Moskwas peeti hiljuti rahaasjanduse konferentsi. Seal selgitati, et tulumaksu sissenõudmise peale ei maksa mõeldagi, sest puudub sellekohane aparaat, mis maksuwõimist wõimaldaks. Asjata olewat wahet teha otsekoheste ja kaudsete maksude wahel. Peaasjalikult tuleb tähelpanu kaudsete maksude peale pöörda. Nagu hiliseмatest teadetest näha, käiakse nende põhimõtete järele maksude määramisel. Kaudseid maksusid wõetakse tubaka, tuletikkude, tee aseaine, soola, suhkru, nafta jne. pealt kiimnetes miljonites kuldrublades.

Laewa- ja hoiuühisused Wenemaal.

Nõuk. Wene walitsus on laewa- ja hoiuühisuste asutamiseks luba annud. Need ühisused wõiwad ka liitudesse astuda.

Maks muusikariistade peal Moskwas.

Moskwas on muusikariistade peale õige raske maks pandud. Klaweri pealt tuleb maksta aastas 60 rbl. mutes kuldrublades. Ühisuste mänguriistad käiwad weel suurema maksu alla.

Majanduslise seisukorra paranemine Ühisriikides.

Ühisriikide tööministeerium on 231 linnast ärielu seisukorra üle teateid saanud. Selgub, et seisukord on paranenud. Peale kiutööstuse on igas tööstuses tööta tööliste arw wähenenud.

Uus põlluraamutamise süsteem.

Uus põlluraamutamise wiis, mille juures ilma wäljamaa fosfaatideta läbi saab, on sakslaste uus leidus, mille peale „Landw. Pr.“ tähelpanu pöörab. Selle ülesleidjad on endine Tallinna põllumajanduslise katsejaama eestseisja preili Dr. M. v. Wrangell ja tuntud Saksa põllumajandusteadlane Aereboe. Soowitatakse nimelt sakslastele, kellel wäljamaa fosfaatisid raske müüd sisse wedada, et nad majapidamist teisel wiisil korraldaks. Liblikõielised loomatoidu tõttu, nagu ristikhein ja kaunwiljad, nagu erneb, oad ja hiireerneb, wõtawad ise kõige paremini fosforhapet maa seest, kuigi fosforhape seal raskesti sulawas olekus on. Seni soowitati neid taimeid tugewasti fosforhappega rammutada. Niüd ütleb Aereboe, et neid ei tohi üleüldse kunstsõnniku fosforhappega rammutada, waid neid peab just lasknа endid maa seest fosforhapet koguda. Selleks tuleb neid lämmastikuga ja kaaliga tugewasti ja ühekülgselt rammutada. Kui maa lubjawaene, siis peab ka weel parajasti lupja andma. Oma juurtega rammutawad need taimed maad isegi. Hakatakse nende taimede waral karja rohkem pidama, siis tuleb ka sõnnikut rohkem, nii et teist põllutaimi ilma fosforhappeta wõib rammutada.

See on lühikeses kokkuwõttes kõik see uus leidus.

———ooo———

I. sorti paberossi tubak
„Sultan“
1/8 n. 50 mrk. 1/4 n. 100 mrk.
O/Ü. „Tubak“.

Piimast ja piimasaadustest.

Prof. Dr. pharm. Bernard Grewing (Tartus).

Kõige tähtsamateks ja ka kõige wanemateks inimese toiduaineteks peab muu seas kahtlemata piima ja piimasaadusi arwama. Kuna muidu wõimata on üheainsa toiduainega, ollustewahetamise nõudmisi kehas täita, elawad lapsed esimestel aastatel ainult piimast, kusjuures nad kaswawad ja raskemaks lähewad. Täieealised küll ei wõi enam oma toidutarwiduși ainuüksi piimaga katta, juba sellepärast mitte, et piima wäga palju tuleks tarwitada, siiski on ka meile piim tähtis toiduaine. Wanemale inimesele ei ole piim enam ainult otseteel, waid ka mitmesuguses ümbertöötamd olekus — wõi ja juustuna — tähtis toidu- ja maitseaine, millel teiste sarnaste kõrwal weel see hea omadus on, et ta otstarbekohase ja terwe toitmise mõttes hästi mõjub. Juba wanal ajal olati egiptlaste, greeklaste ja roomlaste juures piima ja tema saaduste tarwitamist hinnata ja teatud piimapreparaadid, mida iseäranis terwe toitmise mõttes tähtsaks peetakse — kefiir, kumõs, joghurt —, on pool kultuurliste mäe- ja stepirahwaste juurest meie juure tulnud.

Kui nüüd piimal niisuguste heade omaduste tõttu iseäranis suur tähtsus rahwa terwishoiu ja rahwamajanduse kohta on, siis on mitmed puudused, mida wähemalt tugewasti piirata wõiks, kui mitte täielikult kõrwaldada ei saa, weel suuremat piima tarwitamise wõimalust takistamas.

Et omale selle laialt tarwitatawa toiduaine kohta õiget otsust muretseda, peame enesele piima füüsilised ja keemilised omadused teadawaks tegema.

Piimaloomade piimanäärmed ei tekita piima terwe eluaeg ühetasa, waid suguelust tingitud mahoaegade järele. Wärske loomulik lehmapiim on läbipaistmata, ühtekeses kihis aga enam wõi rohkem läbipaistew. Ta on walget wärwi, mis sagedasti natuke kollakas wõi sinakas on, selle järele, kudas kas piimas raswa palju ehk wähe ja ka selle järele, kas piima rasw tumedamat wõi heledamat wärwi on. Kui on piimal kohe päraft lüpsmist punakas wärw, siis tuleb see werest ja tumnistab, et lehmal udar haige ön. Läheb piim alles mõni aeg päraft lüpsmist punaseks, siniseks, mustaks wõi muukarwalseks siis on seejuures teatud bakteeria süüdi, Piima lõhn on natukene aromaatiline ja maik magusatwõitu hea. Normaalpiimal ei tohi suurt tuntawat lõhna ega maiku olla. Teatud toiduained annatwad piimale iseсuguse maigu, nii näit. annatwad kartulid, kui neid lehmale palju sööta, piimale kibeda maigu. Niisugused awaldused, nagu näit. nairemaik piimal, tulewad teatud bakteeriate tegewusesse arwata. Sagedasti tuleb niisugune ebanormaalne maik piimale alles mõni tund päraft lüpsmist ja peaasjalikult selle läbi, et lüpsmisel kui ka piimaga päraft ümberkäimisel tarwilikku hoolt puhtuse, jahutamise jne. mõttes ei tarwitatud.

Seismisel jaguneb piim kahte kihti. Ülemine raswarikas on wenim ja kollakas — koor, ja alumine raswawaene, wedelam, sinakas walge, nõnda nimetatud lahja piim. Koore üleskerkimine tuleb sellepärast, et piimas kaks wedelikku segi on, mille spetsiifiline kaal lahku läheb, nimelt piima plasma ja selles wäikeste tilkade kauba peenikeselt ära jaotatult piimarasw. Pikema seismise juures läheb piim hapuks, sest et temas alati olewad piimahappe bakteeriad ühte osa piimast, nimelt piimasuhkru, piimahapeks ümber muudawad. See, kui ruttu piim hapuks läheb, tuleb sellest, kui puhas ta on ja missuguses soojuses ta alal hoitakse. Hoiuruumi jahedus wõi jälle keetmine päraft lüpsmist wiiwitawd hapuksminemist. Netakse piim õhukindlalt kinnipandawates pudelites palawaks wõi lastakse ta osalt ära aurata (steriliseeritud, konserweeritud, kondenseeritud piim), siis seisab piim hapuksminemata alal.

On piimas juba teatud hulk piimahapet tekkinud, siis läheb piim pakšuks, kuna ta esiti süldisarnaseks ja päraft portselaani sarnaseks koguks muutub. See sünnib see läbi, et piimahape piima juustuolluse peale mõjub. Juustuollus on kui kaseini lubjasool ja tema lahutatakse sel wiisil ära, et piimahappu lubi tekkib ja kasein kõwa kehana wälja lahutatakse. Seesama nähtus tuleb, kui piimale wäike hulk happeid, mis õige lahjaks tehtud, juure lisada. Sel wiisil kokkuläinud piim läheb aga wabalt hapuks läinud piimast selleläbi lahku, et ta koosseisew kogu ei ole, waid lemmetes on. Pannakse piimale wäike hulk juustulabi sisse, siis läheb ka piim sarnasel wiisil kokku kui wabalt hapnedes. Netakse piim õige kuumaks, siis kaotab ta juustulabi läbi kokkuminemise wõimaluse ära.

Keetmisel tuleb piimale nahk peale. Wõetakse see ära, siis tekib sedamaid uus ja see sünnib niikaua, kui kõik wesi on ära aurunud. Keetmisel saab piim iseсuguse lõhna ja maigu. Peale selle lähewad munawalge ja üks osa sulas olekus tuhafooladest kõwaks. Soojendatakse piima surwe all kinnistes pudelites, siis muutub ka piimasuhkur, wärw läheb kollaseks ja wiimaks kohwipruuniks ja kui kuumus umbes 120° C. tõuseb, läheb kasein kokku.

Piima spetsiifiline kaal on suurem kui 1, läbistiku on ta 1,0312, kui piim 15° C. soe. Kuiwaolluse spetsiifiline kaal kõigub 1,30—1,40 wahel, kuna raswata kuiwollus kindla raskusega ja tal peaaegu alati sp. kaal 1,6 on.

Piima külmamise punkt on 0,53°—0,58° C. wahel. Külmamine sünnib nii, et piimas olew wesi jääkristallideks hangub; mille sis-

se piima kõwad ollused osalt jääwad. Wedelaks jäänud osa on alati kuiwaolluse ja raswa poolest rikkam kui piim esialgses olekus. Üks osa raswast tardub külmamise juures ära ja ei lähegi enam pikalise sulatamise juures wedelaks. Külmanud piim on spetsiifiliselt kergem kui wedel piim ja ta ujub wiimase peal, isegi siis, kui wedelat piima kee, detakse. Röntgeni kiirte wastu ei näita piim mingisuguseid iseäralisi awaldusi. Need kiired lähewad wärskest ja kokkuläinud piimast niisama kergeste läbi kui niisama paksust weekihist.

Wärske piim on natuke hapu ja natuke alkaaliline korraga. See nähtus laseb ennast sellega seletada, et piimatuhas hapult ja alkaaliliselt reageerinwad fosfaatid sees on.

Piim on mitmesuguste kehade segu. Peajagu temas on wesi. Teised osad koos nimetatakse kuiwolluseks. Kui kuiwolluseст raswa wälja mõelda, siis on see, mis üle jääb, raswata kuiwollus. Raswata kuiwolluse sulatis piimawees kannab piimaplasma nime. Kuiwollus on peaasjalikult raswast, munawalge ollusest, piimasuhkrust ja tuhast koos. Peale selle on piimas alati wäike hulk tsitronihapet, kuseollust, dekstriinisarnast keha, amuloidi ja fermendisarnaseid kehasid. Wahel on temas ka rakuraasukesi, limakehakesi, ammoniakka, niisama ka wärwi ja lõhnaolluși, mis toidust on tulnud ja peaasjalikult piimaraswa küüles on. Antakse lehmale alkoholi sisaldawat praaka, siis wõib piimast weidi alkoholi leida. Ka arstirohud jätaw. piimasse jälgi. Piimanäärmetest bakteeriaid piimasse ei tule. Need lähewad alles nisade aukude läbi wäljaspoo piima sisse. Lüpsetud rõõsk piim sisaldab peale selle wäikse hulga gaasisid, nimelt hapnikku, lämmastikku ja sõehapet.

Ebaspidi piima koosseisust lähemalt.

———ooo———

Päewauudised.

Balti riikide konwerents.

Warssawis, 12. märtsil. 13. märtsil algab Balti riikide konwerents. ETA.

Eesti ja Läti saatkonnad reede Riiast Warssawi konwerentsile wälja sõitnud.

Riias, 11. märtsil. Eesti saatkond sõitis Warssawi konwerentsile ühes Läti omaga reedel Riiast wälja. Läti delegatsioonis on hrad Meierowits, Kalnin, Lasdin ja polk. Balloi. ETA.

Raudtee sõiduplaanide ühtlustamise konwerents Riias homme.

Meie esitajad sõidawad täna wälja.

Sellekohase wabariigi walitsuse otsuse põhjal on teedeminister 15. märtsil Riias ärapeetawa raudtee sõiduplaanide ühtlustamise konwerentsile meie esitajateks määranud riigiraudtee walitsuse wälisteedega ühenduse inspektori insp. Selja, liikumise osakonna ülema Reimanni ja kitsaroopalise raudtee liikumisosakonna ülema Hannunerbecki.

Peale Eesti wõtawad konwerentsist osa Läti, Leedu, Poola ja Saksamaa esitajad. Meie esitajad sõidawad wälja Tallinnast täna kell 4 peale lõunat. —ro.

Wiljamüük Wenemaale.

Ühistegelised kesksutused on kõik wilja, mis nad lepingu järele Wenemaale müüsid, õigeks ajaks ära annud. Ka selle osa wilja, mis peale nõuetawa arwu kokku oli ostetud, wõtawad wenelased täiendawa lepingu järele wastu. Nimelt wõetakse kaerad wastu Narwas ja odrad Tallinnas, kus nad auriku „Transbalti" peale laaditakse.

Suuropi ja Packerorti juures 14 laewa Tallinna sadamasse pääsemist ootamas.

Täna sõitsid jäämurdjad „Swjatogor" ja „Tasuja" wälja, et mitmeid laewu, mis sadamasse pääsemist ootawad, jääst läbi aidata. Suuropi juures on praegu 3 aurikut, kuna Suuropi ja Packerorti wahel täna juure tulnud laewadega kokku 11 aurikut seisawad. Suuropi juures seiswate laewade hulgas on Inglise aurik „Merkurius", Eesti aurik „Lembit ning üks wäiksem Rootsi aurik.

Wiimase tormi tõttu on meie randa wäga palju ajujääd kogunud, mis laewade liikumist ainult jäämurdjate abil wõimaldab.

Riigihariduskogu koosolek.

Haridusministeerium on otsustanud, riigi hariduskogu 11. aprillil s. a. kokku kutsuda. Arutusele tulewad samad küsimused, mis üleriiklise kesk- ja kutsekoolide direktorite koosoleku päewakorda on üles wõetud, ja teised tähtsamad kooliellu puutuwad küsimused. abc.

Tarwitajate Keskühisuse tegewus jõudsasti edenemas.

Seda näitab muu seas ka ETA. läbimüük weebruarikuus, mis üle 80 miljoni marga tõusnud (möödaläinud aasta weebruarikuul oli läbimüük 20 miljoni marga ümber). Tõusnud on just kauba arw, kuna hinnad möödaläinud aastaga wõrreldes langenud.

Eeltööd uute raudteede ehitamiseks.

Teedeministeeriumis on käsil eeltööd mitme uue raudteeharu ehitamiseks.

Nii on Wiljandi—Tõrwa—Walga raudteeharu ehitamise eeltöödega niikaugel, et kewadel raudtee sihiajamisega alguse tehakse (mitte raudteeehitusega, nagu üks hommikuleht teatab).

Walk—Koikülla raudteeharu sihiajamise kawa ja eelarwed loodetakse lähemal ajal walmis saada.

Eksamid kutseta kooliõpetajatele.

Wastawate korralduste tegemiseks teatab haridusministeeriumi kooliosakond koolimalitsustele, et need õpetajad, kes algkooli kutseta õpetajaile kolme wiimase suwe jooksul korraldatud suwekursustest pärtskuulajaina osa wõtnud, wõi kellel nendest kursustest pärtskuulajaina osa wõtnud õpetajatega ühesuguste alustel lubatud eksamid sooritada, wõiwad need sooritamata eksamid kui ka järeleksamid ainult, millistes nad endistel eksamitel nõrgad olnud, sooritada käesolewal aastal pärast järelkursuste lõppu, mis eesolewal suwel kolmes kohas üle riigi ära peetakse, nende järelkursuste juures moodustatawa sellekohase eksamikommissjoni ees. Peale nende eksamite kursuslastele mingisuguseid eksamid enam ei korraldata.

Järeleksamite pidamist neile kursuslastele lühikeseajalisel ülestõusmise pühade waheajal wõi kohe peale kooliaöö lõppu ei pea ministeerium soowitawaks. abc.

—ooo—

Raudteelt.

Kreditiide määramine.

Raudteewalitsuse nõukogu otsustas Narwa jaama juure ruumide ehitamiseks 600.000 marga suuruses krediiti määrata. Kuna ruumnisid ärakasutada katsetatakse Narwa silla ehituse kontori jaoks, siis on ka krediit silla ehituskulude hulka arwatud.

23 Wene weduri parandureks ühes 10 weduri omandamisega otsustati sellekohase wabariigi walitsuse otsuse põhjal 11.900.000 marga suurules lisakrediiti määrata.

Liipride märkimise aparaatide tellimiseks määratti 58.000-margaline krediit. —ro.

Inwentaari müümine ja rendileandmine.

Kantu linna elektrijaama juhatus esines riigiraudtee walitsusele ettepanekuga müüa temale 772 puuda roopaid ja anda määramata aja peale jaamale 6 wagonetti rendile. Raudteewalitsuse nõukogu otsustas küsimuse jaatawalt ja määras roobaste hinnaks 250 marka ning wagonettidele 13.750 marka. —ro.

Kõlbmata materjaalide realiseerimine.

Riigiraudtee walitsuse nõukogus oli wanu materjaalide ja masinaosade, mis raudteel enam kasutada ei saa, realiseerimise küsimus arutusel. Nõukogu otsustas warustusosakonnale ülesanderks teha materjaalid aktiga kindlaks määrates neid esimeses järjekorras teistele riigiasutustele pakkuda, kui need aga materjaale ei tarwitа, siis need enampakkumise teel ära müüa. —ro.

Raudtee tarwitajateühisuse esitajate kogu erakorraline koosolekut

peeti hiljuti pritsimaja saalis. Koosolek oli kokkukutsutud peasjaliku uue põhikirja ja juhatuskirjade läbiwaatamiseks. Peale pikemate läbirääkimiste wõeti uus põhikiri ja esitajate kogu walimiste kodukord wastu. Sellele järgnes ühtsuse juhatuse tegewuse arwustus, kus eriti juhatuse esimehele Niklasele ja endise juhatuse liikme Suurkasele kibedaid etteheiteid tehti. Juhatuse tegewuse arwustus kestis terwelt 6 tundi ja et aeg juba liiga hiline, lahkusid esitajad ükshaaval koosolekult nii, et lõpuks kwoorumi puudusel koosolek äralõpetati, ilma, et juhatuse esimehe kohta kindlat seisukohta oleks saadud wõtta. Juhatuse liige Suurkask oli juba warem nõukogu sellekohase otsuse järele juhatuse liigete hulgast wälja heidetud.

Kuna juhatuse esimehe kohta koosolekul seisukoht wõtmata jäi, siis ei leidnud nõukogu esimees Ed. Niilus ja tema abi Eilmann ennam wõimaliku olewat selles koosseisus juhatusega koos töötada ja panid oma wolitused maha. Koosolek algas kell 10 hommikul ja kestis kuni kella 12 öösel.

Nüüd on, nagu kuuleme, ka juhatuse esimees Niklas teiste juhatuse liigete paleküimisel sunnitud juhatusest lahkuma. —ro.

—ooo—

Putukatesadu ka Prantsusmaal.

Mõni aeg tagasi teatasid lehed, et Tallinnas suurema tormi puhul kusagil on putukaid ja usikesi sadanud. Nüüd teatatakse, et ka Prantsusmaal Treminisi ümbruses suure lumetormi ajal taewast suurel hulgal ämblikke ja usikesi on sadanud, mis Prantsusmaal senini täiesti tundmatud on olnud. Mahasadanud putukate kiht katnud maad mitmesaja meetri ulatusel. Lähemad teated selle täheleparnemiswäärt loodusenähtuse üle puuduwad.

Wenemaa wäljawedu.

„Ekonom. Shisn" 7. märtsilt on awaldanud andmed Wene wäljawedu kohta. Selle järele oli Wene wäljawedu 1918. a. — 1.427.085.000 puuda, 1917. a. — 59.629.000 p., 1920. a. — 676.000 p., 1921 — 12.963.048 puuda. ETA.

Maakondade liidu nõukogu koosolekul wastuwõetud resolutsioonid.

Koolimajade küsimus ja koolide korraldus.

Arwesse wõttes seda, et maareformi teostamise tagajärjel tarwitamata jääb mõisa südametes hooneid, mida normaal talumaa peal otstarbekohaselt kasutada ei saa, teiselt küljelt jälle kooliseaduse teostamise wõimaldamiseks hulk hooneid koolide jaoks juure ehitada tuleb, mis otstarbeks aga mõisa herrademajad ümberehituste ja remontide tegemisega kõlbaksid, letab koosolek, et hoonete omandamine omawalitsustel koolide jaoks peaks olema kergendatud ümberehituste läbiwiimise wõimaldamiseks, mispärast senini üleandmata herrastemajad, kus wajatakse, ostuteel 1919. aasta algushindadega, administratsiooni kulud juure arwatud, tuleks üle anda.

Eila wõttis maakondade liidu juhatus 1922. a. puudujääkide katmise küsimuses maakonna ja walla eelarwetes järgmise resolutsiooni täiendusе wastu, mis nõukogu koosolekul awaldatud põhimõtete kohaselt wälja töötatud.

Maakondade liidu nõukogu üleüldine koosolek tunnistab maakonna omawalitsuste käesolewa seisukorra wäga raskeks; loodab aga kindlasti, et keskwalitsus omawalitsuste wäljapääsemata seisukorra kõrwaldamiseks lähemal ajal kiires korras abinõusid tarwitusele wõtab ja korraldusi teeb — soowitab liidu nõukogu üldine koosolek maakonnawalitsustele wiimase wõimaluseni oma tegewust jätkata. —ro.

—ooo—

Tallinna sõnumed.

August Busch †

August Buschiga on manalasse läinud jälle üks neist, kelle hinges on õõgunud Eesti esimese ärkamisaja waimustus. Ligi nelikümmend aastat tagasi, oma isalt sel ajal Tallinnas rohkem tuntud Eesti raamatukauplust üle wõttes, oli lahkunu siin kauemat aega raamatukaupmeheks ja kirjastaj. Kaupluse kõrwal oli laenuraamatukogu, mida rohke elawusega tarwitati. Nida aastaid siis oli Buschi raamatupood Harju tänawal noorte isamaalaste klubiks ja jutumurgaks. Läinud aastasaja wiimasel kümnel algades andis Busch Tallinnas mõnda aastat nädalalehte „Eesti Postimeest" wälja, kuid raske närwihaigus sundis teda lehest lahkuma. Ta oli siis siinsamas aastaid majaomanikuks ja pangaametnikuks, elulõpu eel aga weel maal põllumeheks. Seltsi elust, iseäranis kirjandusе-seltsist, wõttis lahkunu elawusega osa. Tema poliitiliste waadete ja kaldumuste kohta ajalehe wäljaandjana wõidaks mõnda öelda, kuid üks on kindel, et kodumaa edu ja rahwa käekäigu wastu tuksus lahkunus kuum süda. Olgu puhkus rahulik talle selle armastatud maa rõskes mullas! A. K.

Linnawolikogu erakorraline koosolek

peetakse ära homme k. 6 p. l.

Päewakorras on käesolewa aasta eelarwe ja 1918. a. aruanne.

Tallinna sadama tegewus läinud nädal I.

Sadama tegewus oli läinud nädalal wäga rikas. Sadamas oli rohkesti laewu, nimelt on: Uues ehk lääne sillas: Inglis aurik „Castellano", 5193 br.-tonni, laadib wilja wagunitesse Wenemaale. Wene nõuk. aurik „Transbalt", endine „Riiga", 11.397 br.-tonni, on üks suurematest, mis kunagi Tallinna sadamas käinud. Wagunite puudusel laadib wiimane aurik „Castellano" pealt wilja oma sisse. Ameerika aurik „Argus", 6090 br.-tonni, laadib wilja wagunitesse Wenemaale. Daani aurik „Laura Märsk", 1431 br.-tonni, laadib linu peale; Tallinna tulles lõhkus ta jää sees oma propelleri ära, mille tõttu juba pikemat aega siin wiibib; sadamatehaste poolt pandi uus propeller asemele.

Kaubasillas: Ameerika aurik „John Stewens", 5975 br.tonni, laadib wagunitesse nisu ja maisi Wenemaa jaoks. Ameerika aurik „Wester Maid", 5760 br.-tonni, laadib wilja wagunitesse Wenemaale. Saksa aurik „Wartburg", 888 br.-tonni, tõi Soomest paberimasset, on tühi ja hakkab linu laadima. Saksa aurik „Wiadra", laadib wälja segakauba. Ameerika aurik „Aquarius". 6094 br.-tonni, laadib wilja wagunitesse Wenemaale.

Saikowi sillas: Eesti jäämurdja „Tasuja" puhastab katlaid. Saksa aurik „Estland", tõi segakauba ja Eesti kaub. tarw. keskühisusele soola. Saksa aurik „Christjan", segakaubaga, tuli. Saksa aurik „Piritia", 2117 br.-tonni, laadib wilja wälja.

Elewaatori ehk Wiktooria sillas: Saksa aurik „Straß", 886 br.-tonni, laadib wälja segakauba. Ameerika aurik „Eastern Croß", 4390 br.-tonni, siia tõi 2400 tonni wilja Wenemaale; ligi poole laadungi andis maha Danzigis. Rootsi aurik „Asta", 1623 br.-tonni, tõi kaeru Wenemaale. Rootsi aurik „Viola", 1253 br.-tonni, tõi kaeru Wenemaa jaoks.

Samas ligidal seisawad kaks suuremat Balti pääsetseltsi aurikut „Meteor" ja „Gladiator" ilma tegewuseta.

Uues sadamas: Saksa aurik „Siegen", 986 br.-tonni, segakaubaga Wenemaa jaoks. Saksa aurik „Martha Halm", 963 br.-tonni, ja Rootsi aurik „Orion", 632 br.-tonni, kaertega Wenemaale.

Samas ligidal seisawad kõrwuti kaks Eesti reisijate-laewa „Kalewipoeg" ja „Waasa". Kui jääolud wähegi lubawad, siis sõidawad mõlemad wälja; esimene Stokholmi, wiimane Danzigi, kuhu ta remonti jääb. Saksa aurik „Aladin", 3505 br.-tonni, laadib süsi wagunitesse Wenemaale. Wiimane suurtest laewadest on Eesti kõige suurem aurik „Kajak", laadib süsi wagunitesse.

Põhja kantsis wõtawad süsi Wene jäämurdjad „Swjatogor" ja „Jermak" Saksa auriku „Alarich'i" pealt. Samas läheduses seisab tühjalt Wene aurik „Trotski", kes Inglis lipu all sõidab.

Reidil seisab Belgia aurik „Casconier", 5175 br.-tonni, tõi wilja Wenemaa jaoks, sõidab Inglis lipu all.

Eesti aurik „Kodumaa" seisab tühjalt wäljaspool sadamat pinu-sillas remonteerimisel.

Eesti walitsuse-aurik „Lood", tuli dokist wälja, wõtab süsi põhjakantsis. M. T. T.

—ooo—

Laewaläigu teated.

Täna läksid wälja jäälõhkujad „Swjatogor" ja „Tasuja", et Suuropi juures olewaid laewu sisse tuua. Oodatakse tulewat: Ameerika aurik „Eastern-Breez" wiljaga (transiit); Rootsi aurik „Rosabred" kaertega (transiit); Saksa aurik „Venus" kiwisüitega Inglise-Balti tehase jaoks; Norra aurik „Hangarland" wiljaga (transiit); Ameerika aurik „Tenasly" wiljaga (transiit); Saksa aurik „Bohlheim" suhkru ja jahudega Tallinna jaoks; Inglise aurik „Clars" segakaubaga (transiit); Ameerika aurikud „Eastern-Cromen" wiljaga ja „Eastern-City" wiljaga (transiit) ja Eesti aurik „Lembit" kiwisüitega Tallinna jaoks. M. T. T.

—ooo—

Õnnetused ja kuriteod.

Hunt inimest purenud.

Narwa piirkonnas, Teliskiwi küla lähedal, mis asub teine pool Narowat, on hunt seal elawa Warwara L. kallale tunginud ja wiimast tõsisemalt kriimustanud, nii et see haigemaija on paigutatud. M. Mõru.

Wabafurm.

Wladimiri tän. nr. 55, kr. 12 on enese ülespoonud Anton Sandowsky, 67 a. wana. N—i.

Õnnetu juhtumine.

Poisikene Harry Kandimäe oli eila üle Suure Pärnu maantee tahtnud jooksta, kuspuures temal sõjawäeministeeriumi mootorratas nr. 3 wastu sõitnud ja poisikesele tõuke annud, nii et poiss tänawa rentslisse kukkus. Maast ülesse tõustes on poisike tagasi jooksnud, kuid selsamal silmapilgul on Tõnismäelt alla sõitnud keegi maamees ning keeranud S. Ameerika tänawasse. Keeru peal on regi wastu poisikese jalgu löönud, mille tõttu reieluud murdunud. Poisike paigutati Greiffenhageni haigemajasse. N—i.

Warguseid.

Järwa maakonna, Weinjärwe walla kodanik Konrad Pilow teatas, et temal „Olympia" restoraanist nagi otsast ära warastatud palitu ja müts 33.500 m. wäärtuses. Uues sadamas seiswa mootor-paadi omanik Ferdinand Polango teatas, et tema m.-p. „Hall'i" pealt aken katki löödud ja läbi akna ära warastatud: 1 paadi waseft wint, 2 klaaspudelit umbes 2 puuda bensiini mahutusega ja waseft toru, umbes 2½ arsinat pikk. Kahju 8700 mk. N—i.

—ooo—

Teated maakondadest.

Tartust.

Akadeemilise emakeele seltsi koosolek 12. märtsil.

Esimesena kannab prof. M. J. Eisen kõne „Kölleste" nime kohta ette.

„Kölleste" figureerib kohanimena 1885. a. ilmunud Pantenius'e romaanis „Die von Kelles". Nimetatud romaani tõlkis Eesti keelde Paistu õpetaja Bergmann pealkirja all „Kelleste omad". Tõlkimiseks pidi esialgu luba muretsema kirjastaja Nebukat, mis aga meie tagurliste olluste mõjul saamata jät. Wiimaks läks tõlkijal enesel ometi korda luba saada ning töö wõis ilmuda. Romaani sündmustik põhjeneb ajaloolistel faktidel. Ka kõneleja ise on warem Kölleste üle kirjutanud „Kodumaa tähtsates lugudes".

Eesti keeles tarwitatakse nime Krootuse, Saksa keeles aga Kellits. Liwländische Güterurkunde ei nimeta seda nime üldse, selleşt wõib järeldada, et 1500. a. paiku nimi täiesti tundmata oli. Pantenius on nime wõtnud Russowi kroonikast, kus ta mõisa nimena (Kelleste) esineb. Hupelil leiame Kretusse, mis aga wist trükiwiga on. Wene ajal tarwitatakse Saksa hallikates Köllits. Ka Stryk ja Hagemeister tunnewad seda nime, ja nimetawad selle mõisa omanikuna Kruset.

Meie kohanimede juures wõib sageli tähele panna, et Eesti keeles tarwitatakse saksapäraşt nime, kuna Saksa keeles wastupidine nähtus esineb, nii näit. Eesti keeles Esnamõis, Roosna, Wiitina, Saksa keeles — Orisaar, Soonurm, Kose. Sama nähtust wõib konstateerida ka Kölliste-Krootuse juures. Wõib oletada, et siin mõis nime mõisaomanikult on saanud — nähtus mis ka õige sageli esineb. Tuntakse perekonna nime Krothuşi, wäga wõimalik et see mõisa omaniku nimi omal ajal oli, igatahes elasid 1700. aastatel seal Rothausenid ja tõenäolikum on Krootuse tekkimine selleşt nimest. Näituseks on tekkinud Riegemannişt Riimanni ja edasi Kriimanni, analoogiliselt sellele Rothausen — Rootuse — Krootuse. Kölleste nimi on alal püsinud Krootuse mõisa ligidal asuwa küla nimena. Nüüd on nimi taas ametlikult tarwituşele wõetud.

Köllits (Köllitz) on hiljem ţundinud, kuna Eesti keele -ste lõpp on Saksa keeles — tz kujunenud (analoogia: Sangaste — Sagnitz).

Nimi tuleb dokumentides ette üksnes pärast 1545 aastat, enne seda ei ole leida.

—sti, —ste, —st lõpulisteşt adverbideşt kõneles prof. L. Kettunen.

Üliõpilane A. Anni arwustas Joh. Aawiku „Uute sõnade sõnastikku." See raamat on tähtşamaks tööks, mis üldse on ilmunud minewal aastal Eesti keele alal. Teine trükk on tublişti täiendatud ja parandatud, juure on tulnud umbes 1500 sõna. Sõnad on laiemalt seletatud ja ühtlaşi ka wõõrakeeleşeid tähenduşi antud. Teoşe teaduslik wäärtus on suuresti tõusnud. Raamat tahab olla 1) teaduslik, 2) õpetlik ja 3) propageeriw. Ta tahab anda materjaali üldise sõnaraamatu loomişel, tahab wõimaluşt anda uute sõnade tundmaõppimişeks ja propageerida keeleuuenduşt, uute sõnade tarwitamişt. Sarnaşe sõnastiku kokkuşeadmişel peab silmas pidama sõnade walikus iluduşe, otstarbekohaşuşe ja läbiwiidawuşe printşiipe. Tulewad ette ka mõned puuduşed, mõned halwad sõnaşeletuşed j. n. e. Üliõpilane Wilberg peab asjatuks sõnastikus leiduwaid botaanika oskussõnu. Prof. L. Kettunen soowitab tarwituşele wõtta rohkem şünonüüme (kõiw, tare, lätè, lämmi j. n. e. Peanõue uute sõnade walikus olgu instinktiiwne looja wõi tarwitaja maitşe. —st.

Akadeemilise ühistegelise seltsi peakoosolek peeti ära pühapäewal 12. märtşil ş. a. ülikooli ruumes kell 3 p. l. Koosoleku juhataja-ks waliti Laretei, şekretääriks Nieländer.

Uuşi liikmeid wõeti 11 işikut wastu. Kolmas päewakorra punkt oli, töökawa kindlaks määramine, mida koosolejad juhatuşe hooleks jätşid. Liikmemaks määrati ühe semestri peale, tegewliigetele 50 m. ja toetajatel 100 marka. Tähtşam päewakorra punkt walimine. Juhatus waliti ühe semestri peale 5 liikmeline: Laretei, Waabel, Kornel, Nieländer, Tamman. Rewisj. kommisjon waliti kolmeliikmeline: Kadak, Kõdar, Maaşer.

Läbirääkimiste all wõeti harutuşele kodukorra küşimus, ja jäeti juhatuşe hooleks, et wiimane järgmişel koosolekul kodukorra kawaga eşineks. Ün.

Wiljandist.

ühişpanga (laenu-hoiu ühişuse) tegewuşeşt.

Ennematel aegadel oli Wiljandis kaks Eesti ühistegelişt rahaasutuşt: Wastastikune Krediit-Ühişus ja Laenu-hoiu Ühişus. Eşimene nedeşt läks üle aktşia pangaks ja töötab praegu „Sakala" panga nime all. Laenuhoiu ühişus ehk Ühişpank on kuni şiiamaani tindlaksjäänud ühistegelişele põhimõttele, waatamata raskete aegade peale, ja saab arwatawasti ka tulewikus endişel aluşel edaşi töötama. 12. märtşil oli Ühişpanga korraline peakoosolek. Kokku oli tulnud 60-ne liikme ümber. Ühişuşel oli aasta lõpul 479 liiget.

Wõeti wastu ühişuşe 1921. a. aruanne, mille järele ühişuşe rahaline läbikäik aruande aastal 55.787.277 marka 20 penni oli. Üleüldine tulu 1.135.743 m. 61 p., kulu 1.031.038 m. 77 p. ja puhaşikaşu 104.704 m. 84 p. Tegelikult oli puhaskaşu läinud aastal juurem, kuid kulude arwele wõeti üles Wenemaalt şaadaolewate şummade kustutamişe kapitaaliks 293.374 m. 01 p.

Puhaskaşu jaotati järgmişelt ära: peale riigiheaks mahaarwatawa puhtakaşu makşu, tagawara kapitaaliks 20%, diwidendiks (osakaşu) 8% ja juhatuşe liikmetele ning ametnikkudele 1½ kuu palk lişataşuks. Mitmete üldhariduşliste ja heategewate seltşide poolt olid palwed şişse tulnud nendele toetuşt määrata, mis aga nõukogu poolt läbi ei olnud waadatud nende hilişe şişseandmişe tõttu ja sellepärast nõukogu poolt puhtakaşu jaotuşe juures arwesse ei şaanud wõetud. Koosolekul tehti ettepanek, Wenemaalt şaadaolewate şummade kustutuskapitaaliks arwatud şummaşt 100 tuhat marka käesolewa aasta şişsetulekuteşt taşuda ja wabanewat 100 tuhat marka ärajaotada mõnede tähtşmate toetuşpalujate seltşide wahel, nagu Eesti Rahwa Muuşeum Tartus, Wiljandi Eesti Hariduşe Selts, kes kawatşeb uut koolimaja ehitada jne. Ettepanek ei şaanud aga tarwilişt häälteenamuşt ja kõik seltşid jäid toetuşeşt ilma.

1922 a. tulude ja kulude eelarwe wõeti 1.473.700 mrk. şuuruşes wastu.

Juhatuşesşe waliti loosiläbi lahkunud G. Kõrtşmiku asemele A. Orik ja nõukogusşe Jürine ja Madişşon tagaşi.

Otşustati nõuda, et iga ühişuşe liige wähemalt kaks osa omandaks, osa makşab 500 m. Sişseastumişe makşu tõsteti 10 m. pealt 25 m. peale. D.

Wirumaalt.

Märgukiri maareformi asjus.

Wiru maakonnawalitşus on şiseministeeriumi poole järgmise märgukirjaga pööranud:

Wiru maakonnawalitşus oma koosolekul 16. weebr. ş. a. Rahwawäe Ülema esitaja ş. a. Wodja, Riigimaade Ülema Thomşoni ja inştr. Ainsoni juuresolekul walla nõukogude poolt ettepandud maaşaajate kandidatişi kinnitades ja arwesşe wõttes seda, et käesolewal aastal maatahtjate şeas üleüldine rahulolematus walitşeb põhjuşel, et planeeritud mõişadeşt ainult mõned ükşikud talud wäljaandmişele tulewad, näit. Sausti mõişas 44 ükşuşeşt 16 ükşuşt, Käsmu mõişa 17 ükşuşeşt mitte ühtegi, Rohu mõişa 43 ükşuşeşt 9 kohta, Uhtna mõişa 44 ükşuşeşt 14, Jişaku mõişa 54 ükşuşeşt 13, Kupna mõişa 17 ükşuşeşt 8, Idawere mõişa 44 ükşuşeşt 8, Edişe mõişa 40 ükşuşeşt 19, Maidla mõişa 42 ükşuşeşt 19, Wihula mõişa 32 ükşuşeşt 5 ükşust ş. n. e., nagu wallanõukogude protokollideşt näha, et riigiametnikkudele hulk kohte määratakşe, näit. Jişaku mõişaşt metşaametnikkudele ükşi juba 4 kohta, et põllutööministeerium şõduritele kohte äramäärab, näit. Jişaku mõişaşt Karl Untile, Edişe mõişaşt Rudolf Sallole, eesõigustades ükşikuid, waldades neid wallanõukogu ees kandideeriwaşt şuureşt hulgaşt, mille tagajärjel wähem eesõigustatud wõiwad maaşaajateks şaada enam eesõigustatute arwel, et põllutööministeerium işegi eraişikutele kohte äramäärab, nagu Aaspere wallanõukogu protokollişt 21. jaan. 1922. a. näha, mille järele põllutööministri abi otşusega 13. jaan. ş. a. Sausti mõişa rentniku Otto Wenderi kaşutamişeks krundid nr. nr. 25, 25a, 26, 27, 28, 28a, 29, 29a ja 34 Sausti mõişaşt määratud, peale selle tagawara maakoht nr. 41 kultiweerimişe otstarbel şealtşamaşt, kuigi mõis terwelt planeeritud, otşustas, kohustatud olles maakonna elanikkude huwide walwel seişta, şiseministeeriumi kaudu wabariigi walitşuse tähelepanu nende nähtuste peale juhtida, et kuigi põllutööministeeriumil maareformi teoştamişe määruşe § 68 märk. 1 põhjal seadusline õigus on şõduritele maad määrata, selle õiguse tarwitamine aga teiste maatahtjate şõdurite õiguşeşundele wastu käib ja rahulolematuşt şünnitab, mişpärast maakonna walitşus palub korralduşt, et maareformi teoştamişt şarnaşes korras toimetataks, mis elanikkudele nuriseмişeks põhjuşt ei annaks.

Müügil piibutubak
„Meremees"
1/8 n. 20 mrk. 1/4 n. 40 mrk.
O/ü. „Tubak".

I. şordi paberoşşid
„Kuld Rannake"
25 tk. puuwineer karbis 30 mrk.
O/ü. „Tubak".

Hermann Bahri „Abieluşşemine."

Draamateatris 10. III.

„Abieluşşemişe" on tõlkinud A. Adşon, aga waewalt küll omal algatuşel. Bahr ei wõi wist kedagi meie kirjanikkeşt praeguşel ajal tõlkimişele weetleda, wähemalt mitte luşţmängega. Wist on şelle näidendi repertuaari wõtmişt iseäranis hra Pinna soowinud, kellele kuulşa operetikomponişti Anton Erli şuur osa wõis meeldida, şelle kõrwal ka Dr. Höchşneri proua Maija osa, pr. Pinna jaoks.

Muidu aga ei näita „Abieluşşemine" neile Bahri annet uueşt küljeşt, kes tema „Kontşerti" näinud. Mõlemis on keşkpunktiks şumaldet „meişter" ja naişte parw tema ümber. Mõlemis lõpmata palju reşonneerimişt armaştuşe ja selleşt tekkiwate şuhete üle. See reşonneerimine on waimukas, şätendaw, ja wiimaks lõpmatu — wäşitaw.

See wienlane oskab nii oşawalt luştmängu kirjutada, oskab nii endelişelt wahekorda şõlmida, arendada ja lahendada, oskab nii lõbuşalt şündmuştikku jaşeişukorda şeada, nii peenelt ja şalongipäraşelt dialoogi meişterdada, nii uşkumapanewalt filoşofeerida ja paradoxe pilduda, et teda kõige şelle eeşt ainult kiita wõib. Waewalt wõib keegi Wieni ja waheşt teiştegi Saksa şuurlinnade şalongipublikumile raffineeritumat ja waimukamat luştmängu kirjutada.

Aga meil on şalongpublikum weel wäikeşarwuline, meie oleme weel prowintslaşed wienlaşte kõrwal, peale selle tõulişelt raskepäraşemad, tõşişemad, wõib olla şügawamadki, kuigi waimlişelt palju kohmakamad ja şaamatumad. Meie ei oska weel moraalimõiştetega wienlaşe kombel şhongleerida, meie ei mõişta weel igaşuguşte tundmuşte ja şuhete üle waimukalt targutada, meile on weel eruşaamata, et abielu rikutakşe — mõe näudel. Ja paljud muudki peenşuşed „mainit şuheteşt" ei ole meie publikumile weel aruşaadawad, neid tuleb weel kaua meil „kultiweerida".

Sellepärast jätab şee wienlaşe waimuşt şätendaw luştmäng meid jahedaks. Waatame teda, naeratame paiguti, hoidume lõpul arwamişe awaldamişeşt ja şoowitame teda teişteleği, aga jääme işe jahedaks.

Herra P. Pinna mängis, nagu öeld, operetikomponişti Erli, „meiştri" osa. Ei şaa kuidagi şeletada nii elawate kätte- ning şõrmeliigutuşte tarwiduşt şelles osas, weel wähem meelega kogelemişt şõnade hääldueel (eşimeşe şilbi mitmekordne kordamine), şõnade ja lauşete kordamişt jne. Palju kergem on aga şeletada, kuşt need wõtted kätteharjutet: hra Pinna ei mängi mitte ainult näidendites, ta on wäga palju operetiga tegemişt teinud, kuşt ikkagi midagi operetlikku külge jääb, ja peale şelle tegutşeb ta kabareelawadel, kuşt nähtawaşti weel enam külge jääb.

Ei olnud kokkukõlas Erli peen, filoşofiline, raffineerit waimukus ja şelle jämedapärane, rahuşt pealetungiw awalduswiis hra Pinna mängus.

Kaugelt enam kokkukõla şişemişe ilma ja şelle wäljenduşe wahel oli pr. Pinnal Maija osas.

Wäga korrektilt ja intelligentşelt mängis hra Põder kuulust hambaarsti Höchşneri. Teişed olid laitmatud.

Rahwaşt keşkmişelt. Ed. H.

Meie teeme ajalugu.

Olla otşustatud Asutawa kogu ja Riigikogu protokollid trükis awaldada. Otşus on „ülemal pool" tehtud. Põhjenduşed ei ole awaldatud. Neid wõib igaüks işe otşida.

Tahetakşe wist meie trükitööştuşt tõsta, talle tööd anda. Protokolle olla 75.000 lehekülge. Seda arwu wõib lugeda ja kirjutada: 75.000. Seda jätkuks kõigile Eesti trükikodadele mõneks ajaks, trükilojad şaaksid raha, trükitöölişed leiba, ühe sõnaga, Eesti tööstus õitseks.

Ei ole aga kuulda, et meie trükitööşstus ilma şelletagi kiratseks. Tööd olla neil nõnda palju, et tellimişi õigeks ajaks walmis ei şaa ja uute trükikodade asutamine kinnitab, et see äri midagi şişse toob.

Nii langeb see põhjendus ära. Kurjad keeled räägiwad paberiwabrikantide intriigişt: need olla 75.000 lehekülje trükkimişeşt wäga huwitatud. Aga see põhjendus on wähe uşalduswäärt. Ennem wõib arwata, et see 75.000 lehekülgline kirjandus Pariişi näituşele kawatşetakşe şaata, kus ta kui „kirjandus" Eesti waimlişt kultuuri ja kui trükitööştuşe produkt Eesti majanduşlişt hoogu peaks eşitama

Weel şeletatakşe nii: nurin algupäraşe kirjanduşe wähese ilmumişe üle on ajakirjanduşes kuuldawaşe tulnud ja ülemale poole ulatanud. Sääl on seda kuulda wõetud ja asja parandada kawatşetud. Kes wõiks paremini kirjanduşt teha, kui rahwa walitud mehed ja naişed?! Kes on kirjanikke, olgu nad ilu- wõi mitteilukirjanikud, luuletajad, proşaiştid, poeedid, ajaloolaşed, arwuştajad wõi muud, kes on neid şelle töö peale walinud wõi wolitanud? Nad on kõik „işehakanud" şulemehed! Neile tulewad walitud mehed ja naişed, kellel kahtlemata sõna-and, wastu seada, ja nende tooted riigi kulul trükkida lasta. Lõpp eraalgatuşele kirjapõllul! Olagu riikline kirjandus.

Wõişid weel asjalikumad kaalumişed olla. Wõib olla, et Toompeal otşuşele jõuti: meie aeg on hall, on wärwitu. Ei ühtki şuurt tegu ega şündmuşt, ei midagi, millega edaspidi ajaloo lehekülgi täita. Ja peab tõstes ning pathoşt wõttes hüüdis keegi kõrgem işik: et tehkem ajalugu!

Ja otşustati teha 75.000 lehekülge ajalugu.

Seejakahekümne Asutawa kogu liikme kõned ja seja Riigikogu liikme kõned tehakşe şuremaţuks.

Kuşagil metşa taga wõi ka Tallinna alewikus oli mõni mees wõi naine wabaduşe päewil mõnel koosolekul şüdame kergitamişeks şuu täis wõtnud. Selle eeşt waliti ta asutawaşşe wõi Riigikokku. Sellega on iga tema sõna seda wäärt, et igaweşeks ajaks alles şaaks hoitud. Oleme walmis şuuri makşuşi maksma, oleme walmis kas wõi nälgima, et aga nende meeste-naişte sõnuşt tähte kaduma ei läheks.

Peame ka tööd muretşema endi tulewaşte ajaloolaşte. Tartu ülikool şaab neid iga aasta şuure hulga andma. Eesti wanaşt ajaşt ei jatku neile, selleşt on wäga wähe mälestusmärke jäänud. Seda şuurema jõuga langewad nad uuema aja pääle ja şääl on neile 75.000 lehekülge parlamendi protokolle kui marjaks. Üks kirjutab Asutawa kogu keeleşt, teine ştiilişt, kolmas maaküşimuşeşt Asutawas kogus, neljas weeküşimuşeşt, wiies naişküşimuşeşt, kuues terwişhoiu küşimuşeşt, şeitşmes kirikuşt, kaheksas koolişt, üheksas . . . jne. jne. Need on kõik teaduşlikud tööd ja awaldatakşe Tartu ülikooli poolt riigi kulul. Warsti on uus 75.000 lehekülge ajalugu tehtud. Selle järele tulewad aga teişed ajaloolaşed ja langewad eşimeşte uurijate kallale, leiawad nende uurimuştes wigaşid, nende metoodides puuduşi. Ilmuwad uued teaduşlikud tööd endiste üle — uus 75.000 lehekülge Asutawa kogu ja Riigikogu ajalooşt. Nii läheb see edaşi, ikka edaşi, meie ajalooteadlaştel ei lõpe töö, nad kipuwad uurimismaterjaali rohkuşşe uppuma. Riik ehitab järjeşt uuşi raamatukogu hooneid. Määrab teaduşlişte tööde trükkimişeks hiigelşummad, şaadab ajaloolaşi wäljamaale endid täiendama, et nad şelgemalt ja kindlamalt järel uuriks, mis şääl Asutawas kogus ja Riigikogus õige tehti ja räägiti.

Nii teeme meie ajalugu.

Algus şelleks pandi 1922. aastal pärast Kriştuşe şündimişt.

Harjumaalt.

Walla eelarvete asjus.

Harju maakonnawalitsuse **abministratiiw**osakond on kõigile wallawalitsustele ülesandeks teinud, et wiimaseb kõigist **wallanõukogu** protokollidest, mis **sisaldawad** eelarwetesse kuuluwaid **maksumääraside**, ärakirjab **kahes** eksemplaaris **abministratiiw-osakonda** saadaks **siseministeeriumi** omawalitsuse **asjade** peawalitsusele **esitamiseks**. **Ebaspidi on wallawalitsused kohustatud eelarweid nende kokkuseadmisel wallanõukogu protokolli raamatusse kandma ja nendest siis ärakirjab kahes** eksemplaaris **maakonnawalitsusele kinnitamiseks** saatma. **Käesolewa aasta eelarweid, mis** juba kokkuseatud ja **kinnitatud, tulewad** niisamuti täiendawalt **protokolli raamatusse** sisse kanda. **Sellega murdetakse** ära eeskiri, mis käsitab **eelarwete eraldi lehtedel kokkuseadmist** S—y.

Ehitusmaterjaal tuleb lumeteega kohale wedada.

Harju **maakonnawalitsuse teede osakond** on ringkirjaliselt **wallawalitsuste** tähelepanu selle peale juhtinud, et **kuna lume tee** lõpemas ja mõnel **wallal** weel **käesolewal** aastal ehitusele **tulewate sildade** ja trummide materjaali ning kilomeetri postide peale nõudmised wastawatele metsaülematele ära **andmata** on, siis tuleb seda wiibimata teha, et weel wõimalik oleks lumeteega materjaale kohale wedada. S—y.

Maakonnawalitsus majab teateid teede kohta.

Teede jaotuse eeltöödе **tegemiseks** on Harju **maakonnawalitsuse teedeosakond** ringkirjaliselt kõigilt waldadelt, kes wäljaspool oma walla piirisid **teesid silutawad**, **teateid** nõudnud, et missuguse walla piirides teede silutamine sünnib, **missuguse tee peal** ning teise walla piirides silutada oleme teeosa pikkus kilomeetrites ehk werstades. S—y.

Lipp kaduma läinud.

Warbola wallanõukogule teatas **nõukogu** liige Warbola algkooli õpetaja Ado Kuljus, et sel ajal, kui koolijuhatajaks P. Lapmann oli, kooli lipp kaduma on läinud. Nõukogu küsimust läbiarutades, otsustas endiselt koolijuhatajalt hra Lapmannilt lipu kaduma mineku üle järele pärida ja alles siis otsustada**ise** teise tanda mue lipu muretsemise kulud jäämad. S—y.

Õpetajate üle ei wõta koolinäituste korraldamist oma peale.

Harjumaa koolide õpetajate liidu nõukogu oma hiljutisel koosolekul kihelkondade koolinäituste korraldamise küsimust arutades, leidis, et õpetajate liidul näituste korraldamist oma peale *wõtta mitmesugustel* põhjustel wõimalik ei ole. Liidu nõukogu tunnistas sarnased näitused wäga soowitawaks koolitöö wiljakuse tõstmise juhtes ja sellepärast otsust, kihelkondade õpetajate seltsidele koolinäituste korraldamise asjus selleskohaseid üleskutseid saata. S—y.

Walb teise walla kooli toetamisest loobunud.

Mõne aja eest otsustas Raasiku wallanõukogu Jõelehtme wallale ettepanekuga esineda, et wiimane Haljawa algkooli osa majanduslisest kuludest oma kanda wõtaks, sest et nimetatud koolis ka Jõelehtme walla lastele õpetust antakse. Jõelehtme wallanõukogu küsimust läbiarutades ja arwesse wõttes, et kuna ka Raasiku wallast mitu aastat lapsed Jõelehtme walla koolis on käinud, kuid Raasiku wallast selle eest mingisugust tasu ei nõutud, siis otsustas nõukogu Raasiku wallanõukogu ettepanekut tagasi lükata. S—y.

Toetusraha koolile.

Wiimsi harituse selts esines wallanõukogule ettepanekuga, et wiimane seltsile käesolewa aasta jaoksul kooliruumisid piidude jaoks tarwitada lubaks. Jaatawal korral annetaks seltsi kooli heaks 5.000 marka. Wallanõukogu küsimust läbiarutades otsustaski selle jaatawalt. S-y.

Haapsalust.

Muusika Haapsalus.

Laupäewal, 11. skp. sai Haapsalu kauema aja järele head muusikat kuulda: pealinna tuntud jõud pr. Olak-Mikk ja prl. Jürmetson esinesid gümnasiumi saalis sisurikka kontserdiga. Kahju ainult, et publikum selleks wäheselt osa wõttis. Nähtamasti huwitab haapsalulasi wiimasel ajal ainult tants, sest tühise eeskawaga peod leiawad rohket osawõtmist, kui aga „lõpuks tants“ on. —n.

Kirikuolud Haapsalus.

Wiimasel ajal on Eesti koguduse lagunemist märgata: kirik jääb iga nädalaga tühjemaks, kuna usulahud, mille pooleşt Haapsalu iseäranis rikas, lapsekalt äitsewad.

Milleşt on siis sarnane asjaolu tingitud? Osalt on siin süüdi muidugi õpetaja wesised juhtused, mis suuremat hulka enam ei rahulda, kuid tähtsam põhjus näib selles olewat, et õpetaja rahwa hulgas oma lugupidamise oikupatsiooni ajast saadik on kaotanud.

Kirikunõukogu esimene ülesanne oleks, kui ta ei soowi koguduse täielikku lagunemist, Eesti kogudusele Eesti õpetaja leida, kes laialipillatud koguduse liikmed uuesti jälle ühendada. —n.

Dr Artur Tamm

Silma- ja suguhaigused.
Wastuwõtmine
igapäew kella 4—½6 pl.
Jaani tänawal nr. 6, krt. 8
(Krediit panga majas).
Käsutraat 14—13.
639

Narwast.

Karujaht.

10. märtsil korraldati Narwa kaleiwinawabriku omaniku poolt Temnitsa metsas karujaht. See elukas oli tikkunud isegi külameeste hobuste kallale, kes olid sõitmas Narwast koju, ja on murdnud ühe külamehe hobuse. Teisel juhtumisel on aga saanud teised mehed appi ja kihutanud mesikäpa metsa.

Mainitud päewal piirati jahimeestest Temnitsna mõisa mets sisse — kütid asusid Narowa kallikule, kuni Oudawa maantee piirkonda ning surusid mesikäpa „kadu“ poole. Peale mõne hirmutawa püssipaugu tuligi mesiköpp lagedale, kuhu ta ka oma naha jättis. M. Mõru.

Ajakirjandus.

„Üliõpilasleht“ nr. 2/3 Soome nummer.

Tartu Soome-Eesti üliõpilasklubi toimetusel. Tartus 1 märtsil 1923. Hind 40 marka. 35 lkt.

Soome „Ylioppilaslehti“ ilmus minewa aasta nowembrikuul Eesti numbrina, Helsingi Eesti-Soome üliõpilasklubi toimetusel. Nüüd on ka meie „Üliõpilaslehe“ nummer Tartu Soome-Eesti üliõpilasklubi toimetusel Soome numbrina ilmunud, mille sisu on pühendatud mõtete awaldusteks Soome ja Eesti lähenemise'ks ja Soome ülikooli ning üliõpilaskonnaga tutwustamiseks. Sel puhul esinewad lehes kirjutustega ka Soome üliõpilased ja meie ülikooli õpejõud prof. A. M. Tallgren ja Hilja Ketunen ning saadik O. Kallas, mille tõttu lehe sisu on õieti mitmekesine ja huwitaw. Peale artiklite sisaldab leht ka kats luuletust anonüüm auto it:lt.

Prof. Tallgren esitab artiklis „Mõtteid“ rea mõtisklust rahwustundest ja selle ärkamisest ning arenemisest. Rahwusaade, see pole loomuomane ega sünnipärane tunne, waid see on kultuuri saawutus. Soomes tõusis rahwuslik ärkamine tahtmisest kultuurilisel: Euroopale näidata, et ka nemad suudawad midagi uut pakkuda kultuuri edendamises ja see püüd on korda läinud, wõitis Euroopa pooleholu ja tähelpanu. Autor laiendab omad arwamised ka Eestile ja hüüab ka eestlastele Soome püüetest eeskuju wõtma, kui nad tahawad kultuurrahwaste tähelpanu wõita. Autor loodab, et Eesti seda suudab, sest ta andekuse tunnistuseks on sama rikas rahwaluule kui Soomel. Lõpul awaldab autor püüet Soome-Eesti liginemise'le, et ühisel jõul wõita „koht päikesepaistes“. Sama mõtet hellitab ka H. Kettunen nimetus katkendis.

Pikemalt käsitleb Soome-Eesti lähenemise küsimust üliõp. A. Anni artiklis „Soome-Eesti lähenemise sihtjoonteşt“. Kahjuks on selles numbris ainult osa artiklist ilmunud, sissejuhatus ja „p sirahwa saatuseşt“, nõnda et ümarguşt pilti ei saa. Autor waatab Soome-Eesti lähenemise alal tehtud tööle õige pessimistlikult, sest kuigi on selle üle õige elawaid waieluşi olnud, on selle küsimuse käsitlus saanud siiski pinnapealsem, ligemalt analüüseerima a lähenemise wajadust ja teostamist. Julgemalt on selleşt unistanud Fr. Tuglas „Soome sillas“ ja poliitilisel suurejoonelisema laena on esitanud O. Suits Soome-Eesti kaksikwabariigi ettepanekus. Kuid nüüd on mööda unistuse ajad ja tuleb unistuste teostamisele asuda. Kui seda ei taha wanad teha, siis peawad seda noored tegema. Esimesed sammud on astutud Soome-Eesti üliõpilasklubi asutamisega ja käesolewa numbri ilmumisega. Lähenemine on aga tingimata tarwilik, kui tahame leida kindlamat ja awaramat pinda oma kultuuri loomiseks. Kirjutuse teises pooles kujutab autor wäikerahwaste wiletsat saatust, kui pole jõudu luua oma kultuuri ega omandada täielikult wõõrast. Selleşt seisukohast pääsmist ei näe autor ainult poliitilises ja majanduslikus iseseiswuses, waid peab tingimata tarwilikuks rahwa arwurikkust ja wõimalikult laia territooriumi. Et seda saawutada, peab ühinema hõimkonnaga, et ühiselt arendada rahwuslikku ja üldse waimu ist kultuuri.

Dotame huwitusega artikli lõppu, kus oleks ligemalt määratud tegelik liginemise siht ja tee. Siin on selle tarwidust käsitletud.

Rüüdisaja Soome kirjanduseşt annab ülewaate M. af Hällström. Autor mainib, et Soome kirjandus on enda nooruseşt hoolimata saawutanud teatud mitmekesisuse ja kõrge üldpinna, wabanedes tõusikluseşt, milleks on kaasa mõjunud „Teadussõnastiku“ ja „Maailma ajaloo“ walmissaamine. Maailma kirjanduse klassikuist on tõlgitud näit. Dante „Diwina Commeedia“ (E. Leino) ja „Jilas“ (O. Manuninen). Ka meil on wiimasel alal esimesed sammud astutud, kuid eelmisteşt teaduslikeşt töist wõime ainult unistada. Peale selle annab autor ülewaate tähtsamaist romantideşt, luuletajaist ja näitekirjanikeşt. Üleüldse on wiimasel ajal õige palju wäärtuslikst ilukirjanduşt ilmunud.

Soome ülikooli ja ülõpilaskonnaga tutwustab üliõp. R. Janno pikemas kirjutuses „Soome ülikool ja üliõpilaskond“, seadides seda eeskujuks meie üliõpilaskonnale, kes on alles õige noor ja alles Wene mõju wõrkudes sipleb. Kirjutus on õieti huwitaw, sest Soome ülikooliş ja üliõpilaskonnaşt, selle organisatsioonideşt ning püüeteşt on meil wõrdlemisi puudulikud teadmised. Peab tähendama, et see meie omaşt mitmeti lahku läheb enda sisemise korralduse pooleşt. Nii on ülikooli ametnikkude jaotus hoopis teine kui meil, samuti õpetuse kord, mis töötamiseks soodsam, kui meil. Muuseas on Soome ülikoolis õppimine maksuta peale harjutuste.

Üliõpilaskond, kui ametlik organisatsioon, on õige wana, rajatud juba 1858. aastal. Praegu on üliõpilaskonnas hõõrumised soomlaste ja rootslaste wahel, samuti on õpetuse puntuwad küsimused päewakorral. Üliõpilaskond jaguneb organisatsioonideks, „osakondadeks“, mis maakondade järele on moodustatud. See süsteem sai alguse juba 1843. aastal ja on üldjoontes praeguse ajani püsinud. Praegu on 12 osakonda: 8 puht Soome, 3 Rootsi ja 1 segakeelne. Ka organis. sisemine kord ja siht on teine, kui meil seltsides ja korporatsioonides. Osakondade juhatajaiks on ülikooli õpejõud. Töö siht seisab rahwahariduse töös ja koduuurimises. Wiimasel ajal on, nagu meil, isiku arendamine enam esiplaanile nihkunud, mida kahjuks liig suur liigete arw (kuni 500 l.) takistab.

Üliõp laskonna ühisettewõtteist on esitatud üliõpilas. häälekandja „Ylioppilaslehti“. mis ilmub 1913. a. alates ja mille aineline tülg kindlustatud tellimise sundusliikusega ja üliõpilaste laulukoor „Üliõpilaskonna laulsad“. Peale selle on üliõpilaskonnal mitu maja.

Peale osakondade on üliõpilased ühinenud, nagu meilgi wiimasel ajal, teadusalade järele.

Töös „Isiklikka mälestust“ tuletab Dr. O. Kallas meele enda esimesi kooliõpilase aastaid ja huwi ning armastuse tekkimist Soome wastu. Töö on kirjutatud lihtsalt, kuid sügawamlikult ja köitwalt.

„Soome-Eesti üliõpilasklubist Tartus“ kirjutab üliõp. H. Mora. S.-E. klubi, see on tegelik samm Soome ja Eesti lähendamiseks. Artiklis on ülewaade antud klubi senisest tegewuseşt ja kawatsusist. Muuseas on kawatsusel Soome albumi wäljaandmine. „He singi Eesti-Soome Üliõpilasklubist“ kirjutab Soome üliõp. Elsa Eklund. Mõlemate klubide töötamise siht on umbes üks ja sama.

Lõpuks arwustab H. M. Soome Ylioppilaslehti“ Eesti-Soome üliõpilasklubi nummert. Peale selle on teade Eesti-Soome-Ungari Üliõpilasühingu asutamiseşt ja Üliõpilasmärgi kawandite walmistamise wõistluse teadaanne.

Pean weel kord tähendama, et see „Üliõpilaslehe“ nummer märksa huwitawam ja sisurikkam on kui eelmised, nõnda et ta iga ühte peaks huwitama. K.

Asutawas kogus ja Riigikogus peetud kõned on kuidagi juba jäädwustatud ja paljundatud. Selleks töötab hulk preilisid päewad ja ööd mitmesuguste „graafide“ abil. Pääle selle on iga ajaleht oma partei meeste kõned, mis midagi wäärt ja ka need, mis mitte midagi wäärt, oma weergudel enamwähem täielikult jäädwustanud. Pääle selle on iga tähtsam kõneleja ise oma tähtsamaid mõtteid siin sääl ajalehtede juhtkirjes awaldanud.

Nii ei lähe kellegi rahwaesitaja tähtsamaist kõnedest, weel wähem tähtsamaist mõtteist midagi kaduma, olgu waheşt mõni segane lause, milleşt ei kiirkirjutajad preilid ega ajakirjanikud õieti aru ei saanud, ja mille tähendust kõneleja päraşt isegi ei tea.

Hoolimata selleşt peetakse tarwilikuks neid kõnesid kõiki weel kord nii öelda pidulikult trükis awaldada.

*

*

Kui Kristus oma tähtsamad jutlused pidas, ei olnud tema ümber ei kiirkirjutajaid preilisid ega ajalehereporterisid.

Tema wõius oma tähtsamad sõnad nii jügawale inimeste südametesse, et need meie ajani edasi elanud.

Samuti oli lugu teiste usurajajatega.

Greekas õitses kõnekunst, seal mõistis iga awalik tegelane meisterlikult kõneleda.

Aga meil on küllalt Demosthenese ja mõne teise kõnedeşt. Hiiglawõrnad sõnasõnalisi waieulsi rahwakogudes koormaks meid ja takistaks teadusmehi produktiiwselt töös ägemaşt.

Wõime õnne tänada, et ka Rooma ajalooşt ainult mõned suurte meeste kõned hoidunud.

Aga see oli Greeka ja Rooma.

Need olid Demosthenes ja Cicero.

Iseasi on Eesti rahwaesituse liikmed ja iseseguse tähtsusega nende kõned ja sõnad.

—s.

Mõnesuguşt.

Millega haikalad kasu toowad.

Wancouver'işt, Põhja-Ameerikas, tulewad teated huwitawa ja ühtlasi kasuliku leiduse kohta. Georgia lahes on Parkeri saar saanud asupaigaks paljutõotawale tööstusele tänu haikaladele, kes suurte hulkadena sealsetes wetes elutsewad.

Mõne aja eest asutati ühisus leiduse kasutamiseks, ja ühisusel näib olewat hea tulewik. Haikala on aluseks, mille peal põhjeneb ühisuse tegemus, sest pea iga jagu selleşt kardetawaşt rõõwikalaşt läheb tooresaineks tööstusele ehk lastakse otsekohe ilma ümbertöötamata müügile.

Haikala, kellega seal tegemist, on kolm kuni wiis meetrit pikk ja kaalub kuni kaks ja pool tonni. Haikala liha tarwitatakse toiduks sulgloomadele, kuid teda wõib ka põllumajapidamises sõnniku asemel tarwitada; kondid jahwatatakse peeneks ja külwatakse samuti põllule rammuks. Peaşt saab kõrgeheduslisi liimi, oimude peale waatawad paljud hommikumaarahwad kui maiustoidu peale ja maksawad selle aine tsentneriş kaks kuni kolm dollarit. Haikala maksas sisaldub kuni 60 ja 70 protsenti kõige peenemat õli, kuigi teda enne tarwitamist tuleb terpentiini abil puhastada. Lõpuks on noil mail suur nõudmine haikala hammaste peale, mida mehed ja naised tarwitawad ehteasjuks. See jagu haikalaşt aga, mis pakub kõige suuremat wõimalusi sisetulekiallikana, te tema nahk. Naha pakjus kõigub ühe tolli ja paberipakjuse wahel — wiimane muidugi noorte loomade juures. Pakjemad sordid on kõwad küllalb seks, et neist walmistada soliide kingataldu; õhukesed sordid töötatakse mitmel wiisil wälja ja lähewad naisterahwa kingade taldadeks. Mõnedeşt sortideşt tehakse taskuid wõi kotte.

Peale selle wõib haikala nahka weel panna tapeetideks; kõhunahka kantakse üliriiete woodrina; ta on wäga õhuke, kuid siiski wastupidaw. Nahkade wäljatöötamise wiisid on wäga mitmesugused ja selleks kulub kaheşt nädalaşt kuni kuue kuuni aega.

Parkeri saarte weewäljad kubisewad haikaladeşt nii, et neid iga päew 20 kuni 30 tükki püütakse.

Wastutaw toimtaja: Joh. Wiik.
Wäljaandja Osaühisus „Teataja“.

Estoonia teater

Teisipäewal, 14. märtsil

„Marion"

Walter Bromme operett 3 w.

Algus kell pool 8 õhtul.

Reštnädalal, 15. märtsil.

„Mängu põrgu"

Aja-kaja jant 3 mürgelis Toni Impekoweni ja Carl Matherni järele kohalikkudesse oludesse kohendanud Milli Mallikas.

Algus kell 1/2 8 õhtul.

865

Draamateater

Reedel, 17. märtsil s. a.

Esietenduseks:

„Woyzeck"

Georg Büchner'i näidend 18 pildis.

Eesti keelde tõlkinud A. Adson.

Juhatab A. Teetsoff.

A. Tuurand'i dekoratsioonid.

Algus kell 8 õhtul.

— —

Pühapäewal 19. märtsil

Lasteetenduseks

Wiimast korda

„Tähepoeg"

A. Sunne näidend lastele 5 w. 6 pildis.

Algus kell 3 päewal.

Päästähtede eelmüük iga päew kella 11—1 e. l. ja 5—8 õhtul. Draamateaatri kassas.

846

Metsamaterjaalide oksjon.

Enampakkumisel müüakse 24. märtsil s. a.

kell 12 Wõru maakonna metsaüllema kantseleis, Wõrus, Riia uul. 15, allpool näidatud metsamaterjaalid, järgmistes ülksustes, arwul ja algushindadega:

Näpina metskonnas.

1. Kaukfi wahtkonnast 129 okaspuupalki 1732 k. j. algushind 19052 mrk., kaugus poolteist wersta Kaukfi jõest.
2. Jaani mõisa wahtkonnast 48 okaspuupalki 671 k. j. algushind 8052 m., kaugus üks werst Woo jõest.
3. Roelma wahtkonnast 160 okaspuupalki 2410 k. j. algushind 28920 m., kaugus 4 wersta Ahja jõest.
4. Wastsemõisa wahtkonnast 20 okaspuupalki 381 k. j. algushind 5716 m., kaugus 5 wersta Ahja jõest.

Wana-Antsla metskonnas.

Männiste jaama wäljaweetud:

5. 24,33 k. s. küttepuid, algushind 80289 m.
6. 1075 k. s. küttepuid, algushind 53750 m.
7. Walk-Männiste kitsaroop. raudtee ääre 42 ja 44 wersta peale wäljaweetud 76 k. s. küttepuid, algushind 250.800 m.

Antsla jaama wäljaweetud:

8. Umbes 26 k. s. paberipuid algushind 130000 m.
9. Umbes 1 k. s. propse algushind 5000 m.

Sõmmerpalu metskonnas.

10. Antsla jaama wäljaweetud 185 kuusepalki 2606 k. j. algushind 54726 m.
11. Walk-Irboska raudtee liini ääres 552 klm. peale wäljaweetud 172 okaspuupalki 2656 k. j. algushind 42.496 m.
12. Wagula järwe kaldal 40 männipalki 838 k. j. algushind 13408 m.

Kooraste metsast.

13. 926 kuusepalki 8321 k. j. algushind 74889 m.
14. Umbes 600 okaspuupalki 6000 k. j. algushind 54000 m.

Wiimaste 2 ülksuste kaugus 5 wersta Woo jõest.

15. Woo kaldale wäljaweetud 68 kuusepalki 693 k. j. algushind 12474 m.
16. Sõmmerpalu jaama wäljaweetud 39,37 k. s. paberipuid algushind 196.850 marka.

Eraftwere metskonnas.

18. Eraftwere wahtkonnast 866 okaspuupalki 12861 k. j. algushind 154332 m., kaugus 16 w. Sõmmerpalu jaamast.
19. Hütti wahtkonnast 923 okaspuupalki 13678 k. j. algushind 164136 m., kaugus 18 w. Sõmmerpalu jaamast.
20. Konsa wahtkonnast 270 okaspuupalki 4047 k. j. algushind 52611 m., kaugus 18 w. Wõru jaamast.
21. Sikkajala metsast 4 kuusepalki 47 k. j. algushind 517 m., kaugus 18 wersta Wõru jaamast.

Pakkumised wõiwad olla kinnised ja suusõnalised.

Ühes pakkumisega tuleb osawõtjal 10 protsl. pakutawa ülksuse algushinnast ajutiselt oksjonikommissjonile sisse maksta. Lähemaid teateid antakse Wõru maakonna ja kohalikkude metskondade metsaüllematelt.

868

Metsade Peawalitsus.

Aueštus Eestis

Pilling & Wolff

873 Harju tän. 29, tõnetr. 4—87.

Kütteainete Keskkomitee Likwideerimise Kommisjon

müüb awalikul suusõnalisel

enampakkumisel

21. märtsil s. a., kell 12 p. järgmistesse kitsaroopalise raudtee jaamadesse wälja weetud metsamaterjaale:

Oisu jaamas	21	k. s. kasepuid
" "	85	" " " "
" "	900	palki
Oisu Loodi jaam. wahel	85	k. s. segapuid
Oluštwere jaamas	8	" " kasepuid
Oluštw. Wõhma jaam. wahel	65	" " " "
" " " "	17	" " segapuid
Oluštwere jaamas " "	1300	palki
Wõhma jaamas	28	k. s. kasepuid
Wõhma jaamas	35	k. s. segapuid
Wiljandi jaamas	400	palki
Ollepää jaamas	309	palki
Kolo jaamas	633	palki
" "	8	k. s. kasepuid
" "	180	k. s. segapuid
Kolo ja Lauri jaam. wahel	681	palki
Lauri jaamas	90	k. s. puid
" "	105	palki
Härmeti jaamas	18	k. s. puid
" "	88	palki
Hagudi jaamas	329	palki
Paide jaamas	60	palki

Enampakkumine saab olema Tallinnas, Kütteainete Keskkomitee ruumides, Mere puiestee. nr. 15. Pakkumisest osawõtta soowijail tuleb enne pakkumise algust selle kindlustuseks 10 protsl. pakkumise alghinnast sisse maksa. Lähemaid teateid saab Kütteainete Keskkomitee Wiljandi maakonna wolinikult Wiljandis ja Tallinna — Paide liini wolinikult, Kärus.

824

Wiru Panga osanikkude korraline peakoosolek

peetakse ära 1. aprillil s. a. kell 6 p. l. panga ruumis, Rakwere, Laial uul. nr. 17.

Päewakord:

1) Koosoleku walimine, juhataja ja kirjatoimetaja walimine.
2) 1921 a. aruande kinnitamine.
3) 1921 a. puhtakasu jaotamine.
4) 1922 a. kulude eelarwe kinnitamine.
5) Walimised põhikirja järele.
6) Jookswad asjad.

Tähendus: Aktsiad, mis ettenäitaja isiku peale wälja antud, annawad häälesõiguse ainult siis, kui need wähemalt 7 päewa enne koosolekut panga juhatusele ettenäidatud ja kuni koosoleku lõpuni mitte wälja antud (§ 58).

875 **Juhatus.**

Pangakontor

M. PUNG & Co.

Wiru tän. nr. 19

: Telef. 7-11 : 867

müüb Soweti raha tshekkides ja sularahana ning toimetab raha wäljamaksmist igas linnas : Wenemaal. :

Kuni ma Tallinnas wiibin

wõtan haigeid wastu

sanataoriumis, Kabriorg, Poska tän. 15, äripäiwil kella 10—12.

874 Professor **Dr. Karl Dehio.**

Kuulutus.

Tallinna linna keemia-bakteriloogia

laboratoorium

Rüütli tän. nr. 24, tõnetr. 454 wõtab lahendada **bakterioloogilisi** (kõhutõbi, soetõbi jne.), **bakterioskoobilisi** (tiisikus, uriin jne.) ja **kliinilisi** (uriin, wäljaheited, röga, weri jne.) ülesandeid; analüüserib toidu-, maitse- ja kõitsugu teisi aineid. Tööd tehakse linnawolikogu poolt kinnitatud taksi järgi.

866 **Tallinna linna Terwishoiu osakond.**

Soowitakse osta

ühehobuse platworm weowankrit (wedrudega), **ühehobuse rege ja ühehobuse tõõriistu.** Pakkumised ühes 20 mk tempelmargiga, saata kuni 25. märtsini s. a. Siseministeeriumi, Toompea lossi.

876

Kütteainete Keskkomitee Likwideerimise Kommisjon müüb awalikul suusõnalisel

enampakkumise teel

laupäewal 18. s. k. p. kell 10 hom. Pärnus, Pärnu maakonna woliniku kantseleis, järgmised metsamaterjaalid:

Halliste jõe ääres umbes 2270 k. s. puid ja 98 k. s. propse.

Särgoja jõe ääres umbes	262	palki
Sauna " " "	254	"
Lähkme " " "	212	"
Sõõjõe " " "	174	"
Musta " " "	760	"
Waiste randas	991	k. s. puid.
Waiste randas	1618	palki

Pakkumisest osawõtjail tuleb enne pakkumise algust selle kindlustuseks 10 protsl. pakkumise algushinnast sisse maksa. Lähemaid teateid metsamaterjaalide seisukoha üle saab kütteainete keskkomitee Pärnu maakonna wolinikult.

822

Kütteainete Keskkomitee Likwideerimise Komisjon

müüb awalikul suusõnalisel

enampakkumise teel

laupäewal 18. skp. kell 10 hom. Tartus, Tartu maakonna küttekomitee ruumides, Barklai platsil, end. hotell „London" tuba nr. 19, järgmised metsamaterjaalid:

Mäetaguse metsas, Metsküla jõe ääres 1800 k. s. puid ja 1000 palki.

Ranna-Pungerjal 2426 k. s. puid ja 50 k. s. propse.

Lohusoos 2000 k. s. puid.

Pedja jõe ääres umbes 1501 k. s. puid, 1060 palki ja 3 k. s. propse.

Paala jõe ääres umbes 65 k. s. puid.

Emajõe ääres, Wisti järwel 170 k. s. puid.

Pakkumisest osawõtta soowijail tuleb enne pakkumise algust selle kindlustuseks 10 protsl. pakkumise algushinnast sisse maksa. Lähemaid teateid materjaalide üle saab Kütteainete Keskkomitees, Tallinnas ja Tartu küttekomitees.

823

Wilunud õmbleja

otsib

tööd

päewiti majasse ehk õmbleja juure sealsamas wõetakse ka koju tööd Malmi tän. nr. 8, kr. 7.

871

Tublit korraarmastajat

mees ehk nais töölist

aiatöö peale, kellel eelmisest kohast soowituskiri on. Palut. tööle Piirita tee 10, Mariendorfi asemikule tuure.

876

A.-S. „Ühiselu" trükk, Tallinnas.